

וטהר לבנו

חידי'ושלים בפרשה וזי'וקים

ויקרא

עלון זה נתרם
להצלחת עם ישראל.

ע"י ידידי יהודי מאווי - אי במדינת הוואי - ארה"ב
להצלחתו ולהצלחת משפחתו
וברכתי מכל הלב לתורם הנכבד
שרבות תרם להדפסת העלונים במשך שבתות ע"ג שבתות שלשה שעברה

כולם רוצים זכות להצלה מהקרונה הנוראה

אנא, אולי תקבל על עצמך עכשיו תרומה, להדפסת ספרי "וטהר לבנו" לחיזוק עם ישראל
ותעשה "תנאי" - שהתחייבות בל"ג לתרומה

רק אם אתה ומשפחתך תזכו לעבור את המגיפה בשלום אמן.

ואנא עדכן אותי כולל שמות לתפילה ולברכה אצל גדולי ישראל בל"ג

המהדורה חדשה 6 כרכים לחיזוק וזיכוי הרבים
הכל עולה 140 אלף ₪ לפחות

וברוך ה' יש תורם לכרך - מועדים, נשאר עוד 5 כרכים שאשמח שתעזור לי להדפיסם.
לזיכוי הרבים

יוחנן ריינר 0527120333 106855@gmail.com

כי ספר זה מלא בחידושים בחיזוקים ונוגעים בצפור הנפש,
וגורמים זעזוע פנימי להתעורר בתשובה שלימה.

ונעזור לחזק עוד יהודים ובלי ספק זכות עצומה היא עבורך,
בקבלה טובה זו לחיזוק כלל עם ישראל, כי זה ספר שחיזק ומחזק רבות מכל חוגי ישראל.

מרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי שליט"א !!! חתם הסכמתו על הספרים,

ומרן בקבלתו הספרים שר כמה פעמים בהתלהבות :

"וטהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבנו לאהבה ולידאה את שמך"
נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

****ואולי, כי הוא חידוש עצום וחיזוק אדיר לשבת ולנשמה****

באשקלון - ועוד ערים, בתיאום עם הרב יוסף ברקו שליט"א 0542831575

שיעורי אודיו "וטהר לבנו" בקול הלשון שיעורי תורה ברשת 03-6171111 | 6761*בחר "יוחנן ריינר" ובחר נושא השיעור
או לחץ על הקישור <https://www.kolhalashon.com/New/KHSearch.aspx?Lang=Hebrew&SearchValue=%d7%99%47%95%47%97%47%a0%47%99%20%47%98%47%99%47%99%47%9a0%47%a88.InCall=True>

בינתיים - ר' חיים זינגלבוים מארה"ב מנדב פרשת פנחס בספר החדש, וגב' טובי מתל אביב בין 10 ל 20 סטים
ועוד 5 אנשים כבר הזמינו את הסט החדש - אנא צרף שמך בתרומה בל"ג להדפסת הספרים בבקשה.
בס"ד **כרך שישני** שלם - "מועדים" נתרם ע"י הרב מיכאל נודל שליט"א משיקגו ארה"ב
לע"נ זקנינו הצדיק משרידי נאוורדוק רב אהרן צבי נודעל זצ"ל - נותרו 5 כרכים לתרום שלם = הנצחת מהדורה, או פרשיות וכו'

וטהר לבנו – ויקרא

ויקרא אל משה

הגיע זמנו לשיר שירה בעלות השחר, והקשה האדמו"ר הרא"מ מגור, הרי המלאכים חייבים להתכונן לפני השירה, כמו שכתוב "ויקרא זה אל זה" וכפי שהבאנו שהתרגום מסביר שמקבלים רשות זה מזה, כמו שאומרים בשחרית, ואם כן המלאך היה צריך לבקש להשתחרר עוד לפני עלות השחר, כדי שיספיק להתכונן כראוי??? ומתרחץ האדמו"ר, שאכן המלאך רצה לבקש להשתחרר לפני עלות השחר, אבל היה נס והשחר הקדים כדי לרפאות את יעקב מהצליעה ולכן הוא נתפס לא מוכן בזמן.

ישוב נשאלת השאלה גם לאחר תשובת האדמו"ר הגאונית, שבכל זאת הרי המלאך לא התכונן כי בגלל הנס הוא הפסיד זמן, אז איך בכל זאת המלאך אמר שירה בלי הכנה??? **ונראה** לתרץ, שבמקרה הזה הוא לא היה צריך הכנה, **ולמה**? ויתכן כי המלאך קיבל ברכה מיעקב ורשות מצדיק, וזוהי ההכנה המושלמת ביותר - ברכה ורשות מצדיק!!! **וכל הסבר זה** מוכיח כדברי החתם סופר שאין כאן רק עניין של קבלת רשות, אלא יש כאן גם עניין של **התעלות המלאך בדרגה**, ולכן ברכת יעקב בוודאי העלתה את המלאך בדרגה ונהיה ראוי לברך את הקב"ה.

ומסיים החתם סופר, שגם משה רבינו בכל פעם שהקדוש ברוך קרא לו בחיבה, הוא התעלה בדרגתו עוד ועוד, ויש כאן חידוש, שמשה רבינו התעלה יותר בכל פעם שהקב"ה קרא לו, וזאת למרות שהיה בשמים 120 יום ולמד עם הקב"ה תורה, והוריד ולימד את התורה לעם ישראל, בכל זאת עדיין היה לו עוד להתעלות!!! כי אין סוף להתעלות שאפשר להתעלות!!!

כתב רש"י, שלפני כל דיבור ואמירה וצווי שבורא עולם דיבר עם משה קדם לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשים בו שנאמר "ויקרא זה אל זה" ישעיה ו'ג', וראיתי בחתם סופר ששואל מה ההוכחה מפסוק זה שהמלאכים מדברים בלשון חיבה?? וגם למה רש"י הביא ראיה לויקרא שהוא לשון חיבה מהמלאכים, וכי חסרים מקורות אחרים לכך?? **ותירץ** על פי התרגום ונתן ישעיה שתרגם "ומקבלין דין מן דין" וכך אומרים בתפילת "ואתה קדוש", ולכאורה איזו נתינה יש כאן?? **אלא** כאשר מלאך גדול קורא למלאך הקטן ממנו הוא מעלה אותו בדרגה, וכך המלאך הקטן יכול להגיד שירה להקב"ה.

אמנם יש לתמוה על שאלתו שהרי בתפילת שחרית אנחנו אומרים "ונותנים רשות זה לזה, להקדיש ליוצרים", הרי שהנתינה היא "נתינת רשות", ומה אם כן תמימה החת"ס?? וכמו שנראה בדברי האמרי אמת.

ובעצם יש להבין מה עניין נתינת רשות, שהרי אם חובתו של המלאך לומר שירה, למה אם כן הוא זקוק לקבל רשות ממלאך אחר?? **ונראה** לבאר שכידוע למלאכים אין להם עליה רוחנית כי מלאכים הם בדרגת "עומדים", אבל כשהם באים לומר שירה לפני בורא עולם הם חייבים לעשות הכנה ולהתעלות, ולמרות שזה נגד טבעם ומהותם, בכל זאת כשמלאך גדול נותן באהבה רשות לקטן ממנו זה מעלה את הקטן בדרגה וכדברי החתם סופר.

והנה בפרשת ויצא פסוק כ"ז מבקש המלאך של עשו מיעקב שישחרר אותו כי עלה השחר, ורש"י מביא מהגמרא כי

המשך

עוצמה לקדם את הקטן בקריאתו, למרות שבדרך כלל מלאכים מטבעם עומדים במעלתם ולא מתעלים במעלות.

והנה משה רבינו שבורא עולם מעיד עליו שהוא העניו מכל האדם, והוא היה בשיא הרוחניות, שהיה בשמים 120 יום ולמד עם הקב"ה תורה, והוריד ולימד את התורה לעם ישראל, בכל זאת עדיין היה לו מקום להתעלות!!! והוא התעלה בדרגתו עוד ועוד בכל פעם שהקב"ה קרא לו, ויתכן שעיקר עלייתו – הייתה במידת הענווה, כי זה היה עיקר עבודת משה רבינו כפי שכתבתי באריכות בפרשת וארא וכפי שכתב כן במפורש הנועם אלימלך בתחילת בשלת.

ולכן מה שמשה רבינו כתב אלף קטנה אין זו חוצפה חלילה ושינוי מדרישת הקב"ה, אלא אדרבא ענווה זו היא מה שמשה רבינו השיג מבורא עולם, וזה מתנת חלקו וההתעלות שקיבל מבורא עולם.

ללמדנו שאפילו מלאכי השרת מדברים בלשון חיבה, ולכן כל שכן שאנחנו העשויים מבשר ודם ומלאים ברגשות ופגיעים מאוד לכבודנו, בוודאי שעלינו להקפיד תמיד לפתוח ולדבר בחיבה, וגם אם השני הוא כביכול לא בן אדם!! או שאתה והוא קרים זה לזה כקרח, בכל זאת תלמד מהמלאכים שגם הם לא בני אדם ובכל זאת מדברים בחיבה זה לזה, כי רק ככה הם מגיעים ל"קדוש קדוש קדוש ה' צבקות", וגם אנחנו ככה מגיעים לעול מלכות שמים, כי לא סתם הוקדמה בתפילה תיאור קדושת המלאכים ל"שמע ישראל".

וכפי שאמר הנועם אלימלך צ"ל, אדרבה תן בליבנו שנראה כל אחד מעלת חברנו, ולא חסרונו חלילה, ואל יעלה בליבנו שום שנאה, אלא תמיד נדבר בחיבה, וזה לא חנופה ולא ילדותי, אלא זה מוסיף אהבת ישראל, ומאהבת ישראל מתחזקים בקבלת עול מלכות שמים ומתעלים לדבקות בבורא עולם ואמן ואמן.

ויקרא חיזוק בענווה – המשך

זמן גאולתכם!! **ואם** אין אתם מאמינים ראו באורי שזרח עליכם, ובאותה שעה מבהיק ה' אורו של מלך המשיח ושל ישראל והולכים כולם לאורן של מלך המשיח ושל ישראל.

כתוב במדרש פסיקתא רבתי ל"ו, ובילקוט שמעוני ישעיהו ס' רמז תצ"ט, שנו רבותינו: בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר: **ענוים הגיע**

וטהר לבנו – ויקרא

ואולי בגלל ניסיון הגאווה, לכן הם חושדים בכל אחד שמא מתגאה בליבו שהוא המשיח, לכן המשיח חייב להביא ראיה שאכן הוא המשיח, והראיה היא ראו ל"אורי שזרח", ואכן מיד אחרי זה הם נגאלים בגאולה שלימה שה' שוחט את היצר הרע ומבטלו כהמשך דברי המדרש שם.

וזה מתרץ את הקושיה שהרי גם קודם פרשת ויקרא כתוב בתורה **"ויקרא אליו אלוקים"** שמות ג' ד' וכן **"ויקרא אליו ה'"** שמות י"ט ג' כ' **ומה מיוחד ב"ויקרא" של פרשתנו??** אלא שבכל זאת כאן התחדש שיש כבר משכן בנוי, שזה דוגמת בית המקדש השלישי הבנוי, ולכן משה קיבל מתוך המשכן הבנוי עוד התעלות רוחנית ועוצמה של ענווה כשה' קרא ה' אליו.

וכך גם בגאולה העתידה בקרוב ממש, דווקא מקדושת בית המקדש ישפיע המשיח שעומד על גג בית המקדש על הענווים, שפע של קדושה ועוד דרגת ענווה בכדי שיצליחו להשיג שלימות בניסיון האחרון שהוא להיות **"ענווים"**, ושלימות זו שקיבלו מהמשיח נותנת להם את האור שזורח ממנו ועובר אליהם, כהמשך המדרש **"ראו באורי שזרח עליכם"**, וכמו שכתוב **"ולענווים יתן חן"**.

ויקרא

בתורה ויראת שמים ובענווה מושלמת, ואפילו שהקטנים מרוב קטנותם לא יבינו זאת, בכל זאת זה ישפיע על נפשם, כי התורה טמנה כאן את כוח ענוות משה שישפיע ללומדים בתורה בטהרה.

ואולי המלמד דרדקי כשמלמד את התינוקות פסוקים אלו כפי המנהג, יכוון גם שמכוח ענוות משה הטמונה באלף הקטנה יהיה לקטן זה **ענווה ולא רדיפת כבוד**, כי בכוח המלמד לחדור לנפשות התלמידים המקבלים ככלי פתוח.

ושלחתי זאת לידידי הרה"ג חנוך וינשטוק שליט"א (מחבר ספרים, וגם גיליון חידושים עצומים על הפרשה **"מלאכת מחשבת"**) והוסיף לי את הקטע הבא: **אמר הצדיק הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, דעו לכם אנשים, שלאחר הפטירה, אם יהיה לנפטר כוח להרים את הסדין בעת ההלוויה, בוודאי היה עושה זאת, בכדי לראות בדיוק מי נמצא בלוויה ומי לא, ומה אומרים עליו בעת ההליכה, האם משבחים או מגנים, והאם יש לו קהל גדול או קטן, כן!! הוא היה עושה זאת!! רבותי! רבי נפתלי לא אומר סתם, אלא בא להודיע לנו כי לאנשים יש את השייכות לכבוד גם לאחר המוות, אז לפחות לחיים נקפיד לדבר בכבוד ובחיבה.**

בראש"ש?? הרי בורא עולם אמר לו במפורש **"אני- אתה - ובן ישי"**, הרי הוא באמצע ודוד בסוף, אז למה שאל **"מי בראש"??** וענה רבי חיים שמואלביץ: כן, הוא ידע שהוא בראש, אבל **יש דברים שאדם נחמד לו ונעים לו לשמוע פעם שנייה**, לכן שאל שוב מי בראש.

האמת שהייתי בחופה, וחזרתי על מאמרו של רבי חיים שמואלביץ לחבר, ולצדנו עמד אדם מכובד מאוד לפי מראהו, ושמע את המאמר ומאוד נהנה מהרעיון, שיש דברים שאנשים אוהבים ונחמד להם לשמוע פעם שנייה, והנה לפתע קראו לו ברמקול לומר ברכה בחופה, פעם ראשונה ופעם שניה, ורק בפעם השלישית הוא קלט שקוראים לו, כנראה הוא היה מהורהר בדבר תורה של רבי חיים, הוא חייך אלי ביבושת, והפטיר לעברי, על פעם שלישית אפילו רבי חיים לא חשב...

"ויקרא אל משה לאמר" א' זעירא

ויקרא לשון של חיבה, אלא **"ויקר"** לשון **מקרה** כדרך שנאמר בבלעם, כאילו לא נראה אליו הקב"ה אלא במקרה, והקב"ה ציווה אותו לכתוב גם את האל"ף, ומשה מחמת רוב הענווה שלו ביקש שלפחות תיכתב אלף קטנה יותר משאר הא' שבתורה.

לפני שנים רבות שאלני ידידי הרב שמעון רוט שליט"א על פשר מדרש זה, שהרי אם כבר **זוכים ורואים את בית המקדש בנוי, איך יתכן שהם עדיין לא מאמינים שהמשיח הגיע והגיע זמן הגאולה???** הרי בית המקדש השלישי ירד מהשמים ומאש הוא בנוי, והם רואים נס עצום זה בעיניהם, למה הם עדיין צריכים להוכחות שהגיע זמן הגאולה??

וגם יש לתמוה למה המשיח מתאר את הצדיקים ששרדו בעם ישראל בתואר **"ענווים"!!!** למה לא **"צדיקים!! קדושים!!! וטהורים"??** מה מיוחד דווקא במעלת **"ענווים"??** ומה עניינו לכאן דווקא??

ייתכן שלמרות שכבר **יש בית המקדש** ויש את השפעת הקדושה העצומה של בית המקדש, אבל בכל זאת **עדיין אין גאולה שלימה כי היצר עדיין לא נשחט**, ולכן לצדיקים הללו הניסיון האחרון שלהם בזמן ההוא, זמן שבו יש שפע קדושה זמן שבית המקדש השלישי בנוי, הוא לא ניסיון גשמי אלא **ניסיון רוחני** שעדיין מפעפע בהם **יצר הגאווה**, שזה ניסיון של הצדיקים כמו הניסיון של משה רבינו, ולכן התואר המיוחד לתאר את צדקותם הוא **"ענווים"**.

כתב הש"ך **בשם הכלבו** יו"ד רמ"ה שמלמדים ילדים קטנים בתחילת לימודם את תחילת חומש ויקרא, וכתב **הכלי יקר** שלכן יש בוויקרא א' קטנה.

והנה כתוב **במדרש רבה ז' ג'** שמתחילים ללמד ילדים קטנים בחומש ויקרא כי ראוי שיבואו ילדים קטנים טהורים ויעסקו בקורבנות טהורים שמטהרים, ואולי בכדי שטהרתם תתקיים לכן כבר בתחילת לימודם הם ישימו לב לאלף הקטנה ולענוות משה רבינו, בכדי שגם הם יגדלו

עוד הוסיף לי, שרגילים אנשים לחשוב שנושא הכבוד ותשומת הלב הם עניין ששייכים לחלושי הדעת ובעיקר לאנשים השקועים בתאוות העולם הזה אבל לא לבעלי מוח גדול ובפרט לאדירי דעה, אבל טעות היא בידם, הנה לכם, **ירבעם בן נבט** שומע את הקב"ה אומר לו: **אני ואתה נטייל בגן עדן!!!**

ומה מונח לירבעם בראש באותו רגע?? הוא לא מתמוגג מכך שהקב"ה בכבודו ובעצמו בוחר אותו כמתאים לטייל אתו בגן עדן, באותו רגע מה בוחר לו בראש?? רק האם דוד יהיה ביחד עמם. וכששומע שכן, הוא שואל **מי בראש??** והקב"ה עונה לו דוד בראש, אז הוא עונה אם כך אני לא מעוניין.

ובעקבות דבריו זה המקום להוסיף, שכבר ידועה השאלה המפורסמת של **רבי חיים שמואלביץ זצ"ל** על **"מי**

כתב רש"י שאצל משה כתוב **"ויקרא"** לשון חיבה, דהיינו שהקב"ה נגלה אליו מתוך חיבה, אבל לנביאי אומות העולם הקב"ה נגלה עליהם בלשון מקרה של עראי וטומאה, כמו שנאמר **"ויקר אלקים אל בלעם"**, **אמנם הבעל הטורים** כתב, שמשה היה עניו ולכן לא רצה לכתוב

וטהר לבנו – ויקרא

חטא המרגלים לא התייחד הקב"ה עם משה בלשון חיבה פנים אל פנים.

אבל משה לא זלזל בעם ישראל כשהשווה עצמו לנבואת בלעם כביכול, כי **ההבדל ביניהם ברור**, שהרי כאן בורא עולם **הקדים שמו של משה לשמו של בורא עולם**, כי לא כתוב **"ויקרא ה' אל משה"** או **"ויקרא ה' אליו"** אלא **"ויקרא אל משה וידבר ה'"**, לכן חשב משה שעם ישראל כבר יבינו שיש חשיבות לשליח ולנביא שלהם, שהרי **אצל בלעם תמיד מופיע שם ה' קודם**, ורק להוריד ערך עצמו רצה, שמצד עצמו אין לו חשיבות, לכן רצה לכתוב **"ויקרא"**.

וזו מתאים ביותר להתחלת ספר **"ויקרא"** סדר הקרבנות, שהעיקר בהקרבת קרבן זה כפי שדייקו המפרשים שלא כתוב **"אדם מכס כי יקריב"**, אלא **"אדם כי יקריב מכס"**, כי בקרבן על האדם להרגיש שהוא מקריב את עצמו **"ויקריב מכס"**, וראו דוגמא ממש רבינו שרצה להקריב את כבודו האישי עד כדי לדמות את ערכו בנבואתו כערך בלעם הרשע בנבואתו, **אבל** כמובן לא על חשבון השני, כי אל תהיה צדיק על חשבון השני, שמשה אכן לא זלזל בערך עצמו רק כשידע שכבודם של ישראל ברור ומחלט.

ללמדנו שגם אנחנו נתחזק ביראת שמים ובמידות טובות ונקריב מעצמנו לבורא עולם, אבל שההתחזקות שלנו לא תפגע באחרים, שלא תגרום להם לשנוא אותך כי התחזקת, אלא תעשה זאת בחכמה באופן שישמחו בחיזוק שלך, וממילא זה יעודד גם אותם להתחזק, וגם אם זה לא יגיע מיד בכל זאת בעזרת ה' זה יגיע בהמשך, ושוב זכור היטב!! אם אתה התעוררת להתחזק אל תכפה את ההתחזקות על כולם, כי זה רק ישניא אותך וירחיק אותם מהתחזקות, אלא תתחזק לעצמך, ושוב בחכמה ובעדינות תגרום לאחרים להתחזק כמוך, ותראה להם פנים צוחקות, שיראו שחיזוק זה שמחה ולא עצב ושברון לב, כי **"החסיד אבלו בלבו וצהלתו על פניו"**, ואין שמחה יותר מתיקון החיים, אין שמחה מההתקדמות בדרך הישר, בהצלחה.

ויקרא – המשך

הגדול - אהרן!!! עד שהקב"ה הבטיח לו שאדרבה, אחיו ישמח בו - **"וראך ושמח בלבנו"** שמות ד', י"ג - י"ד וברש"י שם, הנה לנו שעושים חשבונות של מידות טובות גם על חשבון הפסד הגאולה!! והגאון רבי אהרן קוטלר הקשיב לדברי הבחור, ובסיימו את דבריו אמר לו אני מרים ידיים - אתה צודק!!! **אומנם** יתכן שיש לדחות את הראיה כי יתכן שמשה חשב שהגאולה תבוא על ידי אהרן אחיו הגדול ולכן סירב כי עם ישראל לא יפסיד את הגאולה בסירובו.

אבל בפרשתנו יש כן ראיה לדבר, שהרי משה בגלל מידה טובה של ענווה הסכים אפילו למעט כביכול בשלימות התורה, וכפי שטען מרן הרב שך שהפסידו אלפי רמזי הלכות מהאלף הקטנה, ואומנם לכאורה יש כאן יותר מכך, שהנה הבעל הטורים כתב שמשה היה עניו ולכן לא רצה לכתוב **ויקרא** - לשון של חיבה, אלא **"ויקרא"** לשון מקרה כדרך שנאמר בבלעם, והקב"ה ציווה אותו לכתוב גם את האל"ף, ומשה מחמת רוב הענווה שלו ביקש שלפחות תיכתב אלף קטנה יותר משאר הא' שבתורה, וכאמור זה פלא עצום איך יתכן שמשה רבינו רצה לחסר אות א' בתורה, הרי ספר תורה החסר אות פסול הוא!!! **אלא** כאמור, משה רבינו סבר שבשביל מידות טובות מותר שאפילו ספר תורה יהיה חסר ופסול, כפי שבשביל מידות טובות נמנע משה מלהביא את הגאולה לעם ישראל, אבל כמובן שצריך לב אריה - לב של קדוש וטהור ארי בתורה ובקדושה שידע איך לנהוג במצבים כאלו, אנחנו רחוקים **אנו מלהכריע במשקל דברים שכאלו.**

ללמדנו, עד כמה חשוב והכרחי להיות עם מידות טובות, וכפי שנלמד ממש רבינו למרות שהוא היה יכול לדבר עם השכינה בכל זמן שירצה רש"י במדבר ט' ח' עפ"י הספרי, בכל זאת כתוב במדרש ויקרא א' ט"ו שהוא לא נכנס לאוהל מועד לדבר עם הקב"ה בלי רשות מפורשת מה', כי תלמיד חכם שאין בו דעת "נבילה טובה ממנו", והמשמעות שצריך שכל לדעת איך להתנהג בכבוד ולא לעשות מה שבא ברוחי לעשות, ולכן משה רבינו העדיף פחות רמזי תורה ולא להיות גרוע מנבילה, כי איך אפשר שפחות מנבילה יהיה מנהיגם של ישראל??? אז כל שכן אנחנו נהיה עם מידות טובות ומאופקים בנימוס ודרך ארץ ובענווה, וכך לימוד התורה שלנו יטהר אותנו וירם קרננו למעלה, ויקרבנו לדבקות בקדוש ברוך הוא אמן ואמן.

והנה יש להקשות כפי שהערנו קודם שהרי גם לפני חומש ויקרא כתוב **"ויקרא אליו ה'"**, למה שם לא כתובה א' קטנה, למה רק כאן התעורר משה במידת הענווה??? **עוד** יש לתמוה איך יתכן שמשה רבינו רצה להשוות את גילוי השכינה אליו כגילוי שנגלה ה' לבלעם הרשע, בדרך מיאוס וטומאה, הרי בפסוק זה הוא מפרש שכל ההתגלות של השם אליו זה עבור עם ישראל ולא לצורכו כמו שפירש רש"י **"לאמר" - כל הנבואה זה רק בשבילכם** שאומר לכם את דברי ה', אז למה שיכתוב ענווה כזו שיש בה פגיעה בעם ישראל, ששליח של בורא עולם אליהם מקבל גילוי ה' בדרך של **"ויקרא"** כמקרה וטומאה כפי ההתגלות לבלעם?????

ויתכן, שהיות ולאחר חטא העגל משה רבינו פרש מעם ישראל, והוציא את אוהלו מחוץ למחנה ישראל וקרא לו **"אהל מועד"**, זה כאב מאוד לעם ישראל שגם משה התרחק מהם, **לכן** כשחזרו בתשובה והוקם המשכן ובורא עולם שכן במשכן, משה בא לעודד את עם ישראל ואמר להם, דעו לכם שכל ההתגלות של בורא עולם אלי זה לא בזכותי, כי הנה גם לבלעם הרשע התגלה בורא עולם, אפילו שבורא עולם נגעל מהטומאה של בלעם, וגם לי אין זכות שהקב"ה יתגלה עלי, ורק בעבורכם ובזכותכם הוא נגלה עלי בחיבה, וכמו שכתב רש"י שכל 38 שנה שהיו ישראל נזופים בגלל

מקשה מרן הרב ש"ך זצ"ל, הרי יש תלי תלים של הלכות הרמוזות בכל תג שבתורה, ואם כן ברור שגם ממיעוט האות אל"ף נאבדו רמזי הלכות רבות, וכיצד ויתר משה רבינו עליהם??? **ויתרץ** מרן, שלימוד מדת הענווה גם היא הלכה, ומשה רבינו הכריע שהיא גם קודמת לשאר ההלכות שהיו נרמזות באלף הגדולה, ונראה להוסיף שברגע שיש ענווה יש חן כפי שכתוב **"לענווים יתן חן"** - ואולי בענווה זוכים לתורת הח"ן, אז שום דבר לא נחסר.

והנה ראיתי מאמר נפלא ביותר בנועם שיח מהרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב - לייקווד שכתב שהאדמו"ר מלעלוב-ירושלים שליט"א סיפר לו, שדרשן בשבע ברכות אמר **"שהרבי הקדוש רבי בונם מפשיסחא זי"ע העיד על עצמו שיש לו כוח להביא את המשיח תיכף ומיד, ולמה הוא לא עושה כך?? כי הוא לא רוצה לפגוע בכבודו של האדמו"ר מאפטא זי"ע, ובאירוע נכח גם הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ראש ישיבת לייקווד, וכששמע את הדברים הללו קם ממקומו ואמר בחריפות "שקר, לא יתכן שאמר כך!" כי אם אכן יש לו לאדם כח להביא את הגאולה ודאי היה מביא את הגאולה בלי חשבונות!!!**

והיה שם בחור, שאמר להגאון רבי אהרן זצ"ל: שיש לו ראיה מפורשת מהתורה הקדושה להנהיגה זו - שכן אנו רואים שכאשר הקב"ה אמר למשה רבינו **שילך למצרים לגאול משם את בני ישראל הצועקים מסבלות מצרים, סירב משה רבינו ללכת כי לא רצה לפגוע בכבוד אחיו**

וטהר לבנו – ויקרא

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר

אז ריבונו של עולם, למרות שאני לא מסוגלת, אני אעשה את המקסימום שאני יכולה, לפחות אני אראה שאני מעוניינת לעזור ובורא עולם ימשיך כרצונו, ולכן אני מושיטה את היד, ואז פתאום התארכה ידה, מדהים!!! ובנס מדהים זה היא שולפת את הילד מהאור.

והיות ובהצלת משה, הייתה לה התחזקות עצומה באמונה עד כדי הושטת יד, מעשה לא הגיוני, כי התחזקה והאמינה שבורא עולם כל יכול, שהיא תעשה את שלה אפילו בלי היגיון ובורא עולם ידאג להמשך, ואכן הקב"ה עזר ומזהה היא התחזקה עוד יותר באמונה, לכן היא קראה לו "משה" - "כי מן המים משיתיהו".

ולכאורה בעצם לא היא משתה אותו מהמים, שהרי בלי הנס המדהים היא לא הייתה יכולה למשות אותו, אלא בורא עולם הוא כביכול משה אותו מן המים בכך שהאריך לה את היד?? אלא יתכן שבאמת היא לא יחסה את פעולת הצלת משה אליה, אלא היא התייחסה רק לחיזוק האמונה וההשגחה שהיה לה בנס שהצליחה להוציא את משה, כי בראותה את הנס היא ראתה השגחה עליונה מדהימה, שבורא עולם מקרב גם אותה אליו ומכניסה ומצרפה לעם היהודי, והיות והשם "משה" מגלם בחובו שם שיש בו עוצמה של התחזקות עצומה באמונה ובהשגחה העליונה ובדבקות בבורא יתברך, ברור שזה השם הכי טוב שהקב"ה בחר להשתמש בו!!!

ואכן לא פלא הדבר שאחרי התחזקותה בעוצמה באמונה, היא פותחת את התיבה והיא - בת פרעה זוכה ורואה את השכינה, מדהים!! עד כמה "הבא להיטהר באמת, מסייעים בידו", בת פרעה זכתה לגילוי שכינה!!!

ללמדנו שגם אנחנו נתחזק באמונה, וגם אנחנו נעשה כל מה שביכולתנו לעשות למען בורא עולם, וגם אם נראה שאין סיכוי שנצליח, נמשיך לנסות ולהתאמץ, ואל נרמה את עצמנו בטענה: וכי אני אתחזק?? אין מצב!! ואין סיכוי!! וחבל על המאמץ!!

כי זה ממש ממש לא נכון, ואתה פשוט טועה!!! ואולי אתה נהנה ונוח לך לטעות בזה!!! כי דע לך שאם כך הייתה בתיה חושבת היא לא הייתה מושה את משה מהמים!!! לכן לא נתייאש, כביכול גם אנחנו נושיט את היד בניסיון להציל, אפילו שזה מטופש, כי כך אנחנו נראה את רצונו העז לנצח במלחמת היצר למרות הכל, כי זה העיקר - הרצון שמאחורי הפעולה!!! ושוב זכרו, לא תמיד ההצלחה היא העיקר, אלא ההתאמצות האמתית והאמונה.

ויקרא אל משה מאהל מועד

והתשובה היא כפי שכתבתי בפרשת יתרו, שכתוב שם לגבי האיסור לעלות להר סיני שנאמר לפני מתן תורה, "ויואמר משה אל ה' לא יוכל העם לעלת כי אתה העדתה בנו".

ולכאורה מה הכוונה לא יוכל, הרי אם אחד ירצה לעלות מה יעצור אותו, ובכל זאת התורה מגדירה זאת שהוא לא מסוגל ולא יכול לעלות??

ונראה לפרש את הכוונה "לא יוכל", כמו שהשפת אמת סיפר לנכדיו שבילדותו נסע לקוצק, וקרה שנגנב גביע של כסף מביתו של הרבי, ואחד מבאי הבית הגיב: מה הפלא שגונבים כאן הרי הכל הפקר, הגיב הרבי מקוצק: הרי כתוב "לא תגנוב"!!!

סיפור השפת אמת שמאותו יום והלאה הייתה לו ההרגשה כאילו חומת ברזל אדירה מפרידה בינו לרכוש הזולת!!! שאיש אינו מסוגל להעני ולשלוח יד בממון השני, ובאמת אם בן אדם ירגיש כך בכל איסור ועבירה הוא ייהפך לירא שמים אמתי.

כתוב במדרש תחילת ויקרא עשרה שמות היו לו למשה, ואמר לו הקב"ה למשה: חייך, מכל השמות שיש לך איני קוראך אלא בשם שקראה לך בתיה בת פרעה - "משה", והנה הגמרא מגילה י"ג א' אומרת שמה שמו "ירד", כי בימיו ירד לישראל מן, וכן "גזור" כי גדר פרצותיהן של ישראל, וכן "חבר" כי חיבר את ישראל לאביהם שבשמים, וכן "סוכו" שנעשה להם לישראל כסוכה, "יקותיאל" שקוו ישראל לקל בימיו, "זנוח" שהזניח עונותיהן של ישראל, "אבי אבי אבי" אב בתורה, אב בחכמה, אב בנביאות, ולמרות ששמות אלו מבטאים את עוצמת וגדלות משה רבינו, בכל זאת בורא עולם העדיף דווקא את השם "משה" - כי מן המים משיתיהו, אבל מה כל כך מיוחד בשם זה???

ונראה לתרץ על פי מה שכתבתי בפרשת שמות, שבתיה בת פרעה הכירה בשקרי אביה שבגלל שהמים עלו לקראתו מברכת יעקב הוא ניצל זאת ורימה שזה הוכחה לדבריו שהוא אלוהים, והיא מאסה בשקרי אביה, והלכה להתקדש ולטבול ליהדות, ואז ראתה תינוק בתיבה במים, ושפחותיה לא רצו להציל את התינוק אלא להורגו מחמת גזירת המלך, וכפי שכתב רש"י בא מלאך והרג אותם, והיא ראתה בחוש שצריכים להציל את הילד היהודי, אבל היא הייתה רחוקה מהתיבה, והיא בת מלכים - נסיכה לא תשחה פיזית בין הקני סוף, אז היא הושיטה את ידה - אמתה, וקרה נס כפי שרש"י כתב: שהיד שלה התארכה לכמה אמות, וכך הצליחה לקחת את התיבה.

ונשאלת השאלה, מה הקשר להושיט יד למרחק לא הגיוני, מה היא חשבה לעצמה?? הרי אף אחד לא גילה לה שיהיה לה נס מדהים זה שידה תתארך?? אלא היא אמרה לעצמה, אני רוצה להציל את הילד, אבל אין מי שיעזור לי,

ללמדנו שגם אנחנו נתחזק באמונה, וגם אנחנו נעשה כל מה שביכולתנו לעשות למען בורא עולם, וגם אם נראה שאין סיכוי שנצליח, נמשיך לנסות ולהתאמץ, ואל נרמה את עצמנו בטענה: וכי אני אתחזק?? אין מצב!! ואין סיכוי!! וחבל על המאמץ!!

כי זה ממש ממש לא נכון, ואתה פשוט טועה!!! ואולי אתה נהנה ונוח לך לטעות בזה!!! כי דע לך שאם כך הייתה בתיה חושבת היא לא הייתה מושה את משה מהמים!!! לכן לא נתייאש, כביכול גם אנחנו נושיט את היד בניסיון להציל, אפילו שזה מטופש, כי כך אנחנו נראה את רצונו העז לנצח במלחמת היצר למרות הכל, כי זה העיקר - הרצון שמאחורי הפעולה!!! ושוב זכרו, לא תמיד ההצלחה היא העיקר, אלא ההתאמצות האמתית והאמונה.

ויקרא אל משה מאהל מועד

כתוב במדרש: "מאהל מועד" - עמד לו משה מן הצד, אמר לו הקב"ה עד מתי אתה משפיל עצמך?? אין השעה מצפה אלא לך!!! ויק"ר א' ה'.

וכן בהמשך המדרש א' טו' משבחים את משה שלמרות שהוא בנה את המשכן והיה בן בית אצל בורא עולם שכל זמן שרצה לדבר עם הקב"ה ה' היה נגלה אליו, בכל זאת הוא בפעם הראשונה לא ניכנס פנימה בלי רשות, עד שה' קרא לו, עד כדי כך שעל זה המדרש אומר שתלמיד חכם שאין בו דעה (ושכל איך להתנהג) נבלה טובה ממנו.

ולכאורה, קשה מאוד שהרי כתוב מפורש בפרשה הקודמת "ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן, וכבוד ה' מלא את המשכן", ואם אכן משה לא היה יכול להיכנס פנימה, ואם כן אין כאן מקום לשבחו שלא ניכנס בלי רשות???

ומה אם כן השבחים בגדלותו של משה שנהג בענווה ובדרך ארץ שלא נכנס פנימה בלי רשות, הרי ממילא הוא לא היה יכול להיכנס??

וטהר לבנו – ויקרא

וגם כאן נראה שהיה כאן נאה דורש ונאה מקיים, שאכן משה פיזית יכול היה להיכנס פנימה, אבל בגלל המידות טובות והדרך ארץ שלו, ובגלל הענווה שלו הוא לא נכנס פנימה לאוהל מועד בלי שיקרא לכך מה', ואצל משה כשזה אסור אפילו מחמת מידות טובות זה כבר בלתי אפשרי, וכמו קיר ברזל שחוצץ שאין גישה לעשות את האסור.

ומשה רבינו, חוץ ממשה שהיה נאה דורש ונאה מקיים, יותר מזה הוא דרש מעצמו וקיים, שהרי כאמור בורא עולם טען לו שאצל חשובי העם האצילים שהם קרובים יותר אל ה' להם אין גדר ומחיצת ברזל לא להתקרב לאיסור, כי הם מרגישים שמותר להם.

והנה משה רבינו שהיה קרוב מכולם אל ה', ובכל זאת ידע את הגבולות, ושם גבולות ברורים בינו לאסור כמחיצת ברזל, כפי שדרש מפשרטי העם, **ואכן** אין לנו יותר ממשה רבינו שהיה נאה דורש וגם נאה מקיים והרבה יותר מכך.

ללמדנו, שחייב אדם להציב גבולות ברורים וקווים ברורים שאסור לעבור אותם, עד כדי כך שידמה בעצמו כאילו יש קיר ברזל שעוצר אותו מלעבור את הקו.

וכמו שאין לבן אדם רגיל מן הישוב תאוה ליפול מהגג למרות שאותו יצר הרע שמנסה להחטיא אותו גם מבקש להמיתו, ואולי הוא יכול היה לשמוע את היצר צועק לו כן קפוצ מהגג קדימה תמות, אבל בן אדם נורמאלי לא קופץ וגם לא מרגיש משיכה לקפוצ, ולמה לא?? כי יש לו קווים אדומים שאותם לא חוצים!! ואפילו לא חושבים ואין תאוה לעבור אותם!!

ולכן גם בעבירות צריך קווים אדומים שזה לא עוברים וכמו מחיצת ברזל ביני לעבירה, וכך נוכל לחיות ביראת שמים אמתית ובהתגברות על יצרנו הרע ועל הניסיונות אמנ ואמן.

ויקרא אל משה - המשך

ישותו לגמרי, ורק כך היה מצליח להיכנס למקום שמלא בכבוד ה' בלי לצמצם את מקום ה' חס ושלו, כי משה בענוותו כביכול לא תפס מקום.

עוד אפשר להוסיף, שבגלל שהמשכן היה מלא בכבוד ה', לכן לא היה אפשרי למשה להיכנס רק אם היה מתחזק מאוד מאוד במידת הענווה שיקטין את עצמו ויבטל את

"אדם כי יקריב מכס"

לילדיו?? מה פתאום אדם עשה ירושה מחיים עוד לפני שעבר אפילו עשירית מחיו??

כתב רש"י, למה נאמר "אדם" שיהיה כתוב "איש" כדרך שכתוב בתורה, אלא ללמדנו שכמו שאדם הראשון לא הקריב מן הגזל כי הכל היה שלו, אז גם אתם לא תקריבו מן הגזל.

אלא ייתכן שאדם הראשון אחרי שהקריב את הקרבן בשלימות, וכפי שאמר ה**כתב סופר** שידע והאמין שכל העולם הוא של בורא עולם ולא שלו, מיד רצה אדם הראשון להנחיל מסקנה חשובה זאת לבניו - שהעולם הזה הוא רק פיקדון בידינו מבורא עולם, ועלינו להשתמש בנכסים באופן נכון ומושלם וכראוי, לכן מסר להם את כל העולם, קחו את זה כבר עכשיו ומיד כי אני לא צריך נכסים, **ואדם** הראשון חשב, **א**. שגם הם הבנים שלו יבינו שכל הרכוש זה רק פיקדון, כי ילמדו מאביהם שוויתר להם את הבעלות על כל העולם ורוקן מעצמו כל רכוש. **ב**. וגם היה חשוב לו שיקריבו קרבן מהרכוש שלהם ככתוב: **"יקריב מכס" - משלכם.**

שואל "הכתב סופר", **הרי פשוט שאסור להקריב מן הגזל**, וגם את זה נלמד במפורש מהמילה **"יקריב מכס"**, דהיינו משלכם?? **עוד** הקשה **מי החליט שאדם הראשון בוודאות לא הקריב גזל**, אולי הקרבן שהקריב היה של אשתו או של בניו??

ואכן הם הבינו את רצונו ומיד הם עשו כרצונו, שתיכף (בפרט לדעת הרס"ג שזה היה לאחר כמה ימים מלידתם או לדעת רבינו בחיי שהיה זה לאחר 50 יום) כשקיבלו רכוש עצמי מיד הם הקריבו קרבן לה'.

ותירץ שהלימוד כאן הוא שהמקריב יקריב כמו אדם הראשון, שכמו שאדם הראשון כשהקריב קרבן הוא ידע שהוא לא טרח על זה אלא הוא קיבל זאת במתנה מבורא עולם, כך גם כל מקריב צריך להאמין שלא את שלו הוא מקריב אלא של ה' הוא מקריב, כי כל מה שיש לו זה מבורא עולם!! ובמחשבה כזו הקרבן יהיה לרצון לפני ה', ויחשב כאילו נתן משלו לה'.

אבל כאן הייתה תקלה, כי הם בשונה מאביהם לא קיבלו את הרכוש ישירות מבורא עולם, אלא זה כבר עבר דרך ידיים של בשר ודם, **ולמרות** שהרכוש היה רק זמן קצר מאוד בידי בשר ודם - אדם הראשון, בכל זאת כבר נפגמה התחושה הנכונה שהכל של בורא עולם, כי אצל אחד הבנים - קין הייתה כבר הרגשה שזה רכוש שלו שקיבל בירושה מאביו, ולכן התקמצן!! ועל כן בורא עולם לא שעה לקרבן שלו, כי זה לא היה כפי הנדרש מהמקריב וכדברי הכתב סופר זצ"ל.

אבל גם על הפירוש הזה יש להקשות, שהרי בסיפור של קין והבל מצאנו אצל קין קמצנות וקנאה למרות שלא טרחו על זה?? אז רואים שלא מספיק הידיעה שלא עבדת על זה כי זה מתנת בורא עולם, שהרי בכל זאת ראינו שעדיין יש מקום לרוע לב ולקמצנות ולקנאה ושנאה עד כדי רצח??

אלא נראה לתרץ, שכידוע שני האחים קין והבל חילקו ביניהם את כל העולם, קין קיבל את האדמה, והבל קיבל את בעלי החיים, ומאוד התפלאיתי מה פתאום אדם הראשון בתחילת חייו מסר את העולם כירושה מחיים

וטהר לבנו – ויקרא

לארוחת צהריים ממה שנשאר מהטבעולים שהכינה ביתנו הנשואה כארוחה לילדיה, ממש "סעודת עניים", פשוט נדהמתי מהפשטות, וקינאתי בו קנאה אמתית!! לא קנאה בכסף שלו, אלא קנאה מאצילות לבו, איך אדם במעמד גבוה כשלו, שהוא מכל הבחינות מורס מעם, ובכל זאת הוא כזה צדיק ועניו!! עדין וטוב לב!! ומסתפק במועט לעצמו, אבל לאחרים לבו רחב כאולם, הוא נותן צדקה לילה שלם בשבוע במסירות נפש ממש למרות גילו הגבוה.

זכפי שמפורסם שניסיון העושר יותר קשה מניסיון העוני, וצדיק זה עומד בגבורה עילאית בניסיון זה, ועליו וכמותו נאמר "אדם כי יקריב מכס" – והוא כאדם הראשון ממש, שמשתמש בכסף כפיקדון מבורא עולם, אשריו ואשרי חלקו, ובזה מצווה לקנא.

ללמדנו, שחובה עלינו להאמין באמת ובתמים שכל מה שיש לנו זה של בורא עולם, ואם נחיה באמונה זו אם כן גם נהיה קדושים וטהורים לבורא עולם, שהרי נאמין שהגוף שלנו הוא של הקב"ה, הכוח שלנו זה של הקב"ה, וגם המוח שלנו הוא של הקב"ה, ואיך נעז להשתמש ברכוש של בורא עולם נגדו?? איך נשתמש בעיניים של בורא עולם להסתכל על טומאה רח"ל, ובאמונה זו נתקדש כך שנהיה כמלאכים ויותר ממלאכים, אז קדימה "אין עוד מלבדו" – "אפס זולתו", והכל שלו!!!

"אדם" כאדם הראשון

ולכאורה דבריו צריכים עיון גדול, שהרי אדם הראשון כן האשים אחרים בעוונותיו, שהרי יש לנו פסוק מפורש "ויאמר מי הגיד לך כי עירם אתה המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו אכלת, ויאמר האדם האישה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל"?? ונראה להוסיף על פי דרכו ולבאר ולתרץ, שהנה **בבעל הטורים** כתוב שהאישה הכתה אותו במקלות עד שהסכים לאכול, ונשאלת השאלה אם כן הוא היה צריך לטעון לבורא עולם "אנוס אני!!" חטפתי מכות מאשתי!!! לא הייתה לי ברירה!! למה הוא העדיף לטעון טענה גרועה, שהאישה שנתת לי היא נתנה לי והסכמתי?? כאילו היא באדיבות הגישה לו והסכים לאכול!!

אלא אדם הראשון בדק עצמו לעומק, ולמרות שכלפי חוץ היה נראה שאכן הוא היה אנוס ולא הייתה לו ברירה, הוא חזר בתשובה ואמר את **האמת הפנימית**: **אני לא אנוס!!** "אני הסכמתי", כי בתוך ליבי בערה בי התשוקה לאכול מעץ הדעת, ושמתתי שאשתי כפתה עלי לאכול, ונכון שהתנגדתי לה הרבה אבל נהייתי שהיא לא ויתרה, ונהייתי שהיא הכריעה אותי בסוף, וכיון שכשחזר בתשובה אמר את האמת הנקייה, על כן הייתה תשובתו מושלמת, וזהו שאמרו "אדם הראשון התחיל בעבירה", שהוא הראשון שחתר לעומק ומקור החטא האמתי וגילה שהחטא התחיל ממנו ולא מאנוס הנראה לעין או שאר תירוצים.

ללמדנו, שאם נרצה לחזור בתשובה שלימה, נלמד מאדם הראשון לחזור בלב שלם מתוך אמת פנימית, ולא בתירוצים הנראים לעין כצודקים ונכונים, אלא לחפור עד עומקה של נפש, עד לנקודה הכי פנימית, ולגלות מאיפה נבע החטא באמת. כמו שאמרתי פעם בשיחה, אומרים לבחור למה אתה ככה נראה וה' ישמור איך שאתה חוטא ומתנהג?? והא מאשים את כל העולם רק לא את עצמו!!! אז שילך עם שלט גדול ברחוב שהוא מסכן וכו' וכו' כי אבא שלי ואמא שלי וכל המשפחה שלי מסכנים וכו', אבל הוא נשאר מסכן עם תירוצים, וככה הוא ימשיך ויעביר את מסורת המסכנות והאומללות של משפחתו לדורי דורות.

ודע לך שדווקא מנקודת שפל ומסכנות אפשר להתעלות ולטפס מאוד גבוה למעלה כי טמון בך דחף שאין כדוגמתו להוכיח שאתה מסוגל להיות כמו כולם ויותר טוב מכולם, כמאמר חז"ל "היזהרו בבני עניים שמהם תצא תורה". אז קדימה, התנערי מעפר קומי לבשי בגדי תפארתך ועלה והתעלה חזק ואמץ ותצליח אמן ואמן.

"יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצונו"

יקריב אותו – מביא רש"י (מת"כ) מטפל בהבאתו עד העזרה- מלמד שכופים אותו יכול בעל כורחו ת"ל לרצונו הא כיצד כופים אותו עד שיאמר רוצה אני: (ערכין כא)

הקרוב לפניכם, קחו אותו אתם ותקריבו אותו אתם, גם כופים אותו ואומרים לו: אתה בעצמך חייב לטרוח ולהביא את הקרבן לבית המקדש, ולא אחרים או הכוהנים

ואני חייב לספר לכם שראיתי בלונדון אדם יקר, רב צדיק תלמיד חכם ומיוחס, בעל צדקה בקנה מידה שנדיר למצוא בעולם כמותו, אבל אצלו אפשר לראות בחוש שהוא משתמש בכסף כמו פיקדון מבורא עולם, הוא אינו עומד בעת התפילה במזרח בית הכנסת אלא באמצע, והוא כנוע בפני רבנים ותלמידי חכמים אפילו צעירים שלא הגיעו לחצי מגילו, והוא מדבר בעדינות ובהכנעה לכל בן אדם, ובלבביות מדהימה ונדירה.

ומה הדהים אותי מאוד מאוד!!! שבימי תשעת הימים **שמראש חודש אב עד ט' באב**, נוהגים בחלק מקהילות ישראל שלא לאכול בשרי, ורב עשיר זה יכול היה לפנק את עצמו כל יום בשף אחר או בהזמנות ממסעדות יוקרה ככל הבא על רוחו, והנה צדיק זה מבקש ממני שאחמם לו במיקרוגל

ללמדנו, שחובה עלינו להאמין באמת ובתמים שכל מה שיש לנו זה של בורא עולם, ואם נחיה באמונה זו אם כן גם נהיה קדושים וטהורים לבורא עולם, שהרי נאמין שהגוף שלנו הוא של הקב"ה, הכוח שלנו זה של הקב"ה, וגם המוח שלנו הוא של הקב"ה, ואיך נעז להשתמש ברכוש של בורא עולם נגדו?? איך נשתמש בעיניים של בורא עולם להסתכל על טומאה רח"ל, ובאמונה זו נתקדש כך שנהיה כמלאכים ויותר ממלאכים, אז קדימה "אין עוד מלבדו" – "אפס זולתו", והכל שלו!!!

כתוב במדרש תנחומא, "אדם כי יקריב" – מה אדם הראשון התחיל בעבירה והקריב קרבן, ואז הקב"ה מחל לו, כך תקריבו אתם, **ויש לשאול** מה הכוונה "התחיל בעבירה", אם הכוונה שהוא הראשון שעשה עבירה, זה לא נכון, כי האישה היא זאת שהתחילה בעבירה??

לכן כתב ה"כתב סופר" שפעמים רבות האדם במקום להתחרט על מעשיו הרעים, הוא מאשים אחרים בעוונותיו, וכשהיצר הרע השתלט עליו ולא יכל להתגבר עליו, או הוא מאשים את משפחתו שכן הורגל כך מילדותו, ולכן אינו מתחרט בלב שלם, וממילא אין קרבנו רצוי לפני ה'.

אבל לאדם הראשון לא הייתה שום אפשרות לתירוצים מסוג זה שיוכל להאשים אחרים בעוונותיו, כי לפני חטא עץ הדעת לא היה בו יצר הרע, וגם לא הייתה לו אפשרות להאשים את משפחתו שכן הורגל מילדותו, שהרי הוא יציר כפיו של הקב"ה ולא הייתה לו ילדות, ולכן כשהאדם הראשון הכיר בחטאו וחזר בתשובה, הוא האשים רק את עצמו!! ולכן הייתה תשובתו תשובה ראויה בלב שלם, וזוהי הכוונה "מה אדם הראשון התחיל בעבירה", שאדם הראשון שתלה את העוון והנפילה שלו בו עצמו – "התחיל בעבירה" וכך הצליח ועשה תשובה בלב שלם, "כן תקריבו גם אתם ככה את קרבנכם", ועל ידי זה הקרבן יתקבל ברצון לפני הקב"ה הרוצה בתשובה עמו.

וטהר לבנו – ויקרא

והנה שם אכן כולם ראו שביזה את עצמו לכבוד ה' כי הוא רקד לפני הארון, ולכולם היה ברור מטרטנו, ולכן משם אין להוכיח למקום שמתבזה ואין אחרים יודעים מה מטרטנו אם למצווה או לעצמו, כגון בהבאת קורבן או בהשבת אבידה.

אומנם הסיבות שהזכיר דוד **אינם רק "שברור לכולם כי כוונתי לכבד את בורא עולם"** אלא גם **שכדאי וראוי להשפיל את כבודנו בפני ריבוננו של עולם**, וטעם זה שייך תמיד ובכל מצווה, ואם כן מדוע בהשבת אבידה נפטר מהמצווה???

ואולי מצוות השבת אבידה נמדדת לפי **"ואהבת לרעך כמוך"**, שמה ששנוא עליך לא תעשה לחברך, ולכן גם במובן החיובי לעזור לחבר גם נמדד לפי מה שאדם עושה ונוהג לעצמו, ולכן זקן שזה לא לפי כבודו של עצמו אינו עושה כן - ללכת עם בהמה ברחוב, א"כ גם כן לא חייב לעשות כן לחברו.

אבל בקורבן שאתה בחרת ונדרת מרצונך ומבחירתך החופשי, אם כן בוודאי עליך גם החובה לטרוח ולהביא זאת בעצמך לירושלים, כי מה שהבאת על עצמך אל תתחמק מהטרח ותפיל את חובתך על אחרים, אלא עשה זאת בעצמך!!

ולכן כתוב גם שעל בעל הבהמה לפשוט את העור של הקרבן, למרות שהעור מתחלק בין הכוהנים, בכל זאת על הבעלים לטפל בקרבן שלהם עד כמה שידם משגת, ולכן הבעלים גם חותכים את הבהמה לנתחיה, ורק את שאר העבודה האסורה עליהם רק משם ממשיכים הכוהנים.

ללמדנו, שעלינו להשתדל בכל כוחנו לא ליפול למטרד על אחרים חלילה, ודבר שבאפשרותנו לעשות חייבים אנחנו לבד לעשותו, ולכן כי מי שחושב שמספיק אמונה וביטחון בבורא עולם בכדי לנצח את היצר הרע, הוא פשוט משקר לעצמו את החיים, כי נכון שחייבים את עזרת הבורא יתברך במלחמת היצר כי אם אין הקב"ה עוזרו אין יכול לו, אבל בורא עולם בא לעזור ולא לעשות את כל העבודה במקום הבן אדם, אלא "עזוב תעזוב עמו" – ביחד.

ולכן חובה עלינו לחסום כל דרך וכל פתח ופרצה שממנה יכול היצר הרע להשתלט עלינו, ועלינו החובה בכל מקרה של ניסיון להילחם בכל הכוח כאילו הכל רק בידיים שלי, והכל תלוי ברצון שלי בלבד!! ורק בהחלטה חזקה ננצח אמן ואמן!!

אדם כי יקריב מכם קורבן - עניין הקורבנות

לא יעבוד עניין ההמחשה של הקורבן, הרגש שלו נהרס בעבירה שעשה במזיד, ורק עונש או ענין אחר יעזור לו לתקן את המצב שלו, שוב זכיתי וראיתי כן בחינוך מצווה צה"ל.

ואכן אפשר לראות המחשה לזה וכפי שכתב הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל, שיש דין שבאשם תלוי שמביאים על ספק עבירה יש חובה להביא קורבן יקר של 2 סלעים של כסף, ואילו כשמתברר לו שאכן חטא הוא לא יצא ידי חובה בקורבן אשם שכבר הקריב אלא עליו להביא חטאת, וזה תמוה כי כבר הקריב קורבן אפילו על הספק??

וגם קשה, שעל חטא ידוע וברור הוא משלם רק בהמה בדנקא שהוא שישית מדינר כסף ויוצא שמחירו זול בהרבה ממחירו של קורבן אשם שבא על הספק, ואיך ייתכן הדבר?? מה ההיגיון שבדבר שעל ספק משלמים הרבה יותר מוודאי עבירה??

ומתוך הגאון רבי אהרון קוטלר, שהיות ועל ספק אדם לא חוזר מספיק בתשובה כי הוא עדיין לא בטוח שחטא לכן גם מחמירים עליו שישלם ביוקר, וגם כפרה יקרה זו לא מכפרת עליו ברגע שמתברר שאכן חטא בוודאות, כי כפרתו קודם לא הייתה בתשובה שלימה, רק שנבין מזה עד כמה יש לחזור בתשובה שלימה ושאינן הנחות בחזרה בתשובה!!

יטרוח במקומך להביא את הקרבן, (עד כדי כך שמרן רה"י שליט"א תמה מה בכלל ההוא"מ שהכהן יטרח במקומו).

ובפשטות גם אם הוא אדם זקן ואינו לפי כבודו, גם כן הוא בעצמו חייב לטרוח ולהביא את הקרבן, ואדרבא זה כבודו שמתכופף בפני ריבוננו של עולם.

ונשאלת השאלה, למה לגבי מצוות השבת אבידה יש פטור מפורש לזקן שאינו לפי כבודו, כמו שכתוב **"והתעלמת"** פעמים שאתה מתעלם, הרי גם שם נגיד ונטען שזה כבודו שמתכופף בפני ריבוננו של עולם ומשפיל כבודו לקיים מצווה???

ואם נתרץ, שבהשבת אבידה זה עניין כספי, ואילו כאן זה עניין רוחני **"קורבנות"**, הרי כל **כסף שקשור ליהודי אחר**, זה רוחניות ולא גשמיות??

וראינו בנביא **שמואל ב' פ"ו**, שדוד רקד ברחובות לכבוד הכנסת ארון הברית לירושלים, ואשתו מיכל צפתה בו מהחלון והתביישה איך שבעלה דוד המלך השפיל את כבודו, ובסיום האירוע היא גערה בו למה הוא ביזה את עצמו שרקד כאחד הריקים, ודוד עונה לה: **"רקדתי לפני השם"**.

ומבאר רש"י: א. מה שרקדתי וכרכרתי לפני ה' עשיתי, לפי שכיבדני ובחר בי מאביך, וראוי לו שאקל עצמי לכבודו, ב. יותר ממה שרקדתי מתוך שמחה לבורא עולם אני ימשיך ויוסיף לעשות כך, כי בכך אני לא מבזה את מלכותי, כי העם לא רואים זאת כבזיון בכבודי, אלא אדרבא אני יותר חשוב ונערץ בעיניהם בגלל זה.

ללמדנו, שעלינו להשתדל בכל כוחנו לא ליפול למטרד על אחרים חלילה, ודבר שבאפשרותנו לעשות חייבים אנחנו לבד לעשותו, ולכן כי מי שחושב שמספיק אמונה וביטחון בבורא עולם בכדי לנצח את היצר הרע, הוא פשוט משקר לעצמו את החיים, כי נכון שחייבים את עזרת הבורא יתברך במלחמת היצר כי אם אין הקב"ה עוזרו אין יכול לו, אבל בורא עולם בא לעזור ולא לעשות את כל העבודה במקום הבן אדם, אלא "עזוב תעזוב עמו" – ביחד.

ולכן חובה עלינו לחסום כל דרך וכל פתח ופרצה שממנה יכול היצר הרע להשתלט עלינו, ועלינו החובה בכל מקרה של ניסיון להילחם בכל הכוח כאילו הכל רק בידיים שלי, והכל תלוי ברצון שלי בלבד!! ורק בהחלטה חזקה ננצח אמן ואמן!!

כתב הרמב"ן בעניין הקורבנות, שכל עניינם המחשה לאדם המקריב שהיות וחטא להקב"ה ראוי שיישפך דמו ויישרף גופו, רק הקב"ה ברחמיו הסכים להמיר את הבהמה במקום האדם כעין כופר נפש, ובקורבנות נדבה.

ופלא עצום יש כאן, שאם כן מדוע בדרך כלל אין קורבנות על מזיד, כי חטאת באה רק על שוגג שחטא בלי כוונה ורצון, והרי מי שחטא במזיד מוטל עליו עוד יותר החובה להמחיש לו את עניין הקורבן שהיה מגיע לו שחיטה ושפיכות דמו, ובכל זאת על מזיד אינו מביא קורבן, ולמה?? נכון החוטא במזיד לא ראוי להביא מתנה ומנחה לה, אבל חטאת זה לא מתנה ולא מנחה???

אלא נראה פשוט, שאם הקו האדום שאותו אסור להגיע יהיה נמוך מבחינת עבירות, וגבוהה מבחינה רוחנית, אז גם העבירות יישארו נמוכים, ולכן כל המצב שבו אדם מביא קורבן חטא זה רק על שוגג, שיחשוב אפילו לחטא שלא רצה לעשות ובלי כוונה זה קרה לו כבר על זה הוא צריך להמחיש לו את המוות על ידי שחיטה ושפיכת דמו, ולכן הוא לא התקרב לחטא במזיד חלילה וחס.

ועוד סיבה, אפשר שרק מי שעשה חטא בשוגג רק אז הוא מרגיש את הרגש והרעיון והמחשישה של העניין הקורבנות, כי הוא עדין בעוונות, אבל מי שעושה חטא במזיד לא כבר

וטהר לבנו – ויקרא

”ואם מן העוף עולה קרבנו וגו' ומלק את ראשו והקטיר המזבחה”

ובסיבת הדבר מסביר הגרש”ר שהעוף בתנ”ך הוא משל לאדם חסר מגן, הבורח מפני רודף וקיומו בסכנה, והוא נתון בצרה ומצוקה ”כצפור לנוד” - ”צוד צדוני כצפור” - שחיו תחת איום מתמיד או בעיצומה של צרה, נמצא שקרבן העוף מבטא מצב של סבל, וביטוי לאדם אומלל הנמצא במצב של סבל, על כן עני מקריב עוף בקרבן עולה ויורד, וכן במצב גופני של סבל, כמו זב וזבה ויולדת, ולכן בגלל סיבה זו עוף לא קרב כשלמים, שהרי השלמים מבטאים מצב של אושר.

והגרש”ר מציין דבר מוזר, שכל מעשי הקרבן של עולת עוף יש בהם פעולות הנעשות מתוך אלימות כביכול: מליקה, מיצוי, הסרת מוראה, שיסוע, ואילו בעולת בהמה הפעולות הם עדינות: שחיטה בסכין מול מליקה בציפורן, זריקה מול מיצוי, רחיצת קרבים מול הסרת מוראה, ניתוח מול שיסוע, וסיבת ההבדל הוא: כי השחיטה לא באה להמית ולהשמיד, אלא להעלות את הבהמה לתחום הייעוד האנושי-יהודי, שלימות מטרת חייה! על ידי מצוות שחיטה שהיא מלאכת מחשבת אנושית, לעומת זאת מליקה היא בציפורן מצד העורף, ואין בה מלאכת מחשבת אנושית, אלא נושאת אופי כביכול כמו של השמדה הנעשית תוך אלימות כביכול.

ולאוד כל הדברים והתיאורים שתיאר הגרש”ר כאן, מובן ומתורץ לי מדוע דווקא בעוף יש את ההבדלים בין חטאת לעולה, ולמה דווקא בעוף יש את המסרים איך להשתמש עם המח נכון בכדי לא לחטוא, כי הנה רק במצב של סבל ורדיפה ושברון לב, או במצב גופני ירוד ונחות, רק אז האדם רגיש במיוחד ונפתח ביותר לרגשות ולמסרים החדים ביותר שהתורה העבירה לנו בפעולות הקרבנות.

ודווקא מקריבים בדרך כלל ביחד עוף לעולה ועוף לחטאת, בכדי שתשים לב ותתעמק בהבדלים!! ותפתח רגשות עזים כשתראה את המליקה, כביכול אלימות כפי שתיאר אותה רבי שמשון רפאל הירש, ומתוך סערת הרגשות יפתח הלב!! והמסרים של התורה כפי שהביא ה”שם משמאל” יחדרו במוחך וברגשותיך בעומק ובעוצמה, מתי יש לנתק את המח והראש מהלב והגוף, ומתי הפוך- לחבר ”לא יבדיל”, שאדרבה המח ישלוט על הפעולות, ושנוכה לעבוד את הבורא בשליטה מלאה ונכונה במח ובלב, ושנדע לנכון מתי לחבר ומתי לנתק ביניהם.

ללמדנו, שעלינו החובה להשתמש בכלים שנתן לנו בורא עולם בצורה נכונה, ולא להתפתות לעצת היצר ולדמות דבר לדבר בכדי להתיר איסורים ובכדי לפתוח דרכי נפילה רוחנית בעתיד, כי היצר מומחה בתחום זה הוא בא לך עם מדרשים וגמרות מפורשות כתלמיד חכם עצום ומקיף לך את כל תחומי התורה להוכיח לך שהדבר מותר וחשוב שיהיה קצת פתיחות בעניין ואסור חלילה להתרחק, שהרי כתוב ”לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות” ואדרבא מבפנים הטינופת תחזק אחרים ותציל את כל כלל ישראל, ואתה נופל ”כצפור בפח יקוש”.

אלא עלינו להיות מודרכים על ידי רבנים שיגידו לנו מתי ”לא יבדיל” ומתי לחתוך, מתי להתרחק ומתי להתקרב ועד כמה להתקרב ועד כמה להתרחק, וכך נוכל להתעלות ולעשות את רצונו של אבינו שבשמים בשלימות, ו”לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה” רק נמלא את ייעודינו בעולמנו אמן ואמן.

ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה

ובכדי לחדד את שאלתו יש להוסיף, שהנה משמע מהתורה שהאשם מכפר לא רק על השבועה אלא גם על הגזלה, וכדברי הרמב”ם שגגות ט’ ז’ שקורבן האשם לא מכפר עד ששייב את הממון הגזול לבעליו, אומנם נתינת הקנס שזה חמישית מהגזלה זה לא מעכב את הכפרה.

הרי לנו שהאשם מכפר לא רק על השבועה אלא גם הגזל, כי אם הוא מכפר רק על השבועה אי”כ למה השבת הגזלה

המפרשים שואלים למה בעולת העוף מבדיל את הראש מהגוף, ובחטאת העוף כתוב ”ולא יבדיל”!! והנה אמרו חז”ל מדרש רבה ז’ שעולה באה לכפר על הרהורי הלב, ומקשים שהרי הרהור זה במוח, ולמה קראו לזה חז”ל ”הרהור הלב”!!? ובעצם השאלה היא גם על הפסוק סוף פרשת בראשית ”וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום” למה מתייחסים במחשבות ללב ולא למוח!! אלא באמת, בתחילה קופצים לבן אדם מחשבות רעות במוח, וחובתו של האדם היא לסלקם מיד, והתביעה עליו היא על שלא סילק את המחשבה הרעה אלא ממשיך הוא לחשוב עליה עד שהמחשבה הרעה מתיישבת בלבו, ועל המשך זה הוא צריך כפרה, ולכן אמרו חז”ל שהעולה באה לכפר על ”הרהורי הלב”, ולא על תחילת המחשבה שבמוח שאינה בשליטתו.

ולפי זה מפרש ה”שם משמאל” שלכן בקרבן עולה המכפר על הרהורי הלב, מבדיל הכהן את הראש מהגוף שבתוכו הלב, ללמדנו שהיה עליו להפריד בין המח ללב, ולמנוע מהמחשבות הרעות שיעברו ללב, אבל בחטאת העוף שמכפרת על עבירות שנעשו בשוגג ובלי כוונה וידיעה, אם כן נהפוך הוא, עליו לחבר את הראש - המח לגוף ולהיות ערני, שהפעולות שלו יהיו מתוך מחשבה צלולה וזיכרון. לכן בחטאת העוף אסור להפריד את הראש מהגוף – ”לא יבדיל”.

והוקשה לי, מדוע רק בעוף התורה מדגישה לנו את ההבדל בין עולה לחטאת!!! מדוע הבדל זה שהוא בעצם עניין די מרכזי במסר של כפרת הקרבן לא קיים בקרבנות בהמה!!? שהרי בקרבן בהמה בין בעולה ובין בחטאת מפרידים את הראש מהגוף, ובפרט שחטאת עוף זה רק לאוכלוסייה מסוימת!!?

והנה הגרש”ר הירש מציין שיש הבדלים גדולים בהלכות בין עולת עוף לעולת בהמה, וברובם הגדול אף מנוגדות בתכלית, א. אין דין תם בלי מום ואין חובה להביא דווקא ממין זכר בעופות, ב. עוף קרב רק כעולה וכחטאת, ולא כשלמים, ג. אין קרבן ציבור בא מן העוף, ד. בעוף לא נוהג סמיכה, ה. בעוף עושים מליקה ולא שחיטה, ומליקה היא היפוכה הגמור של שחיטה, ו. שחיטת עולת בהמה בצפון ואפילו בזר, ומליקת עולת עוף בדרום ובראש המזבח ורק על ידי כהן. ז. בעוף במקום זריקה יש מיצוי הדם.

ללמדנו, שעלינו החובה להשתמש בכלים שנתן לנו בורא עולם בצורה נכונה, ולא להתפתות לעצת היצר ולדמות דבר לדבר בכדי להתיר איסורים ובכדי לפתוח דרכי נפילה רוחנית בעתיד, כי היצר מומחה בתחום זה הוא בא לך עם מדרשים וגמרות מפורשות כתלמיד חכם עצום ומקיף לך את כל תחומי התורה להוכיח לך שהדבר מותר וחשוב שיהיה קצת פתיחות בעניין ואסור חלילה להתרחק, שהרי כתוב ”לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות” ואדרבא מבפנים הטינופת תחזק אחרים ותציל את כל כלל ישראל, ואתה נופל ”כצפור בפח יקוש”.

אלא עלינו להיות מודרכים על ידי רבנים שיגידו לנו מתי ”לא יבדיל” ומתי לחתוך, מתי להתרחק ומתי להתקרב ועד כמה להתקרב ועד כמה להתרחק, וכך נוכל להתעלות ולעשות את רצונו של אבינו שבשמים בשלימות, ו”לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה” רק נמלא את ייעודינו בעולמנו אמן ואמן.

הבעל ההפלאה שואל מה כוונת ריבוי התורה ”מכל אשר יעשה”!!? וגם יש לתמוה למה כתוב ”יעשה” בלשון עתיד הרי הוא בא לכפר את העבר ולא את העתיד!!?

ומתוך הגאון הגדול, שהנה אדם זה שגזל ונשבע לשקר, אומרת התורה שעליו להשיב את הגזלה אבל זה לא מספיק, אלא עליו גם להביא קורבן אשם בכדי לכפר, ולמה!!? הרי הלאו של לא תגזול ניתק לעשה שאפשר לתקנו על ידי השבת הגזלה!!?

וטהר לבנו – ויקרא

ולאחר הסבר נפלא זה, קשה לי מדוע זה שגזל ולא נשבע לשקר, מדוע אדם זה לא מביא קורבן שימחוק לו את החטא לגמרי הלא גם הוא ישמח שלא יהיה בו את הארס של "עבירה גוררת עבירה"???

ונראה לתרץ, שבעצם אדם זה שגזל ונשבע לשקר כבר התקיים בו עבירה גוררת עבירה, שהרי גם גזל וגם בגלל הגזלה הוא נגרר להישבע לשקר, ולמרות שעדיין לא חזר על אותו חטא פעמיים, הוא בסיכון עצום לשוב על העבירה כי אצלו לעשות עבירות הקשורים לעבירה זו הם כבר כהיתר,

אבל אדם שרק חטא פעם ראשונה ולא חטא בגללה בשום חטא נוסף וגם תיקן את העבירה כשהשיב את הגזלה הוא כבר מוגן מהחטא כי אצלו זה כבר לא יהיה כהיתר, ולא יהיה אצלו עבירה גוררת עבירה, ולכן אדם זה לא חייב להביא קורבן אשם.

מעכבת את הכפרה הרי הכפרה היא רק על השבועה ולא על הגזל, אלא וודאי כאמור שהאשם מכפר גם על הגזלה.

והנה אמרו חז"ל **אבות ד' ב' עבירה גוררת עבירה**, ועוד אמרו חז"ל **יומא פ' העובר עבירה וחזר לעשותה שוב היא נעשית לו כהיתר**, ואם כן בפעם הראשונה שאדם חוטא זה עדיין לא כהיתר אצלו, אבל בכל זאת הוא בסיכון עצום כי עבירה גוררת עבירה ובקלות ייגרר ליפול בעבירה.

לבן גם אם השיב את הגזלה יש עדיין סיכון שישוב לחטוא, לכן מבטיחה התורה שקורבן האשם ימחוק לאדם את העבירה לגמרי מהשורש שלא יהיה לו את המשיכה לעשות עבירה שוב, אלא כאלו מעולם לא חטא וכדברי הגאון מוילנא **אורות הגר"א בית המקדש**, וזה כוונת התורה "**מכל אשר יעשה**" שמכפר את כל החטא לגמרי בלי להשאיר בו רושם, וגם הקורבן מוחק את הנטייה לחטאות שוב, ולכן הוא לא ימשך לעשות בעתיד את החטא.

סיפור בעניין זה - המשך

וכמובן יום למחרת באתי בהתלהבות לכיתה כולי מרוגש והראיתי לכולם את העט שמצאתי, אבל בהפסקה נקראתי לחדר המנהל שהחל לחקור אותי, אבל לא פחדתי כי נתתי לו להתקשר לאבי.

וכצפוי אבי אישר גם הוא בהתלהבות אמתית שאכן מצאתי את העט בפארק כשהלכנו ביחד, וחס ושלום בני לא גנב חלילה!!! וכך הצלחתי בגניבה שלי באופן מושלם. **ולמרות** הצלחתי לא המשכתי לגנוב, כי באמת הייתי רגיל להסתפק במועט, והייתי ילד מחונך מבית טוב, אבל בכל זאת הפחד מפני איסור גניבה דעך בי, גם בלי לגנוב.

ושנה חלפה מאז, והנה משחק חדש נכנס להיט של ממש, קראו לזה "**פייארמן**" שזה היה משחק אלקטרוני קטן, ורק לשנים מעשירי הכיתה היה את הצעצוע היקר, ובכל הפסקה כולם הצטופפו סביב המשחק הקטן בהתפעלות, ככה עברו ימים ושבועות, עד שההתלהבות מהמשחק הזה ירדה ודעכה, ולזה חיכיתי!!!

ואכן כמו בגניבה הקודמת, גם הפעם בהפסקה גנבתי את המשחק, אבל הפעם לשם שינוי החבאתי אותו במקום מתוחכם יותר, מקום ממש בלתי צפוי, והפעם המתנתתי שבועיים עד שהסערה שפרצה תחלוף לגמרי, וגם עכשיו מצאתי פתרון מתוחכם למקרה שאשאל מאיפה לי חפץ יקר כזה!! ואכן גם בגניבה זו הצלחתי לעבור בשלום.

ומכאן הדרך למדרון ולפשע הייתה קצרה, כי ככל שגדלים כך המוצרים יקרים יותר, עד שהידרדרתי לגניבת מכוניות, וממש הצלחתי בתחום כי השתמשתי בכל הכישרון שלי לדעת מתי כן ועוד יותר מתי לא כדאי לגנוב.

אבל כידוע אתה יכול להצליח 1000 פעמים, אבל להפסיד בפעם ה-1001, ואכן בפעם האחרונה כאשר אני פורץ רכב פתאום בעל הרכב הפתיע אותי, ואני התבלבלתי מאוד בפרט שראיתי אותו מנסה לשלוף משהוא מכיסו, לכן נתתי לו מכה ובדיקו הוא קיבל את המכה במפתח הלב והבן אדם מת.

ותוך כדי שאני מנסה להחיות אותו, כי לא האמנתי שאני הרגתי בן אדם, הגיעו שוטרים ועצרו אותי והנה אני כאן ממתין לעונש מוות.

שאל אותו איש הדת: תגיד לי בבקשה, האם יש משהוא שאתה מאוד ובמיוחד מתחרט עליו??

מעשה שהיה ולא היה: אדם אחד בן 52 שנגזר עליו גזר דין מוות בגין רצח, וכפי חוקי המדינה בארה"ב הוא יקבל את עונשו במוות בכיסא חשמלי, וקצת לפני ביצוע גזר הדין הביאו לפניו איש דת שיתודה וישוב מחטאו לפני מותו.

ואתו איש דת, שואל את הרוצח תגיד לי האם חשבת בצעירותך שאתה תהיה רוצח??? האם חשבת בצעירותך שתמות בניוול בכיסא חשמלי???

אותו נידון למוות, אמר חד משמעית לאיש הדת, וודאי שלא!! כשאני הייתי ילד הייתי מצטיין הכיתה בכל המבחנים הייתי משיג ציונים גבוהים מכולם, הייתי כישירוני מאוד ומוצלח מאוד בכל התחומים!!!

אז שאל אותו איש הדת, אם היית כל כך מוצלח, איפה היית הנפילה??? איך הדרדרת עד לרצח??? ענה לו אותו רוצח אני יספר לך איפה התחילה הנפילה שלי.

היה זה בכיתה ז', אני למרות שהייתי חזק בכל תחומי הלימודים וההתנהגות, בכל זאת העוני בבית שלנו היה לשם דבר, ובדיקו באותו זמן ראיתי אצל מספר חברים שלי, שהביאו עט חדש המצאה שרצה באותה תקופה – "**עט 4 צבעים**", ואני קנאתי באותם תלמידים אבל לא היה לי אפשרות לקבל מאבי עט כזה.

וברגע של שטות, כאשר כל התלמידים יצאו להפסקה יצאתי גם אני איתם, אבל בלי שישימו לב חזרתי לכיתה, וגנבתי עט כזה מאחד התלמידים, והחבאתי אותו במגרש בחוף בין השיחים, וכמובן שהיה בלאגן רציני בכיתה הפכו את הכיתה בחיפושים וחיפשו בתיקים וכיסים של כולם, אבל אני הייתי רגוע כי זה לא היה עלי, ואדרבא שיתפתי פעולה לחפש וכעסתי כמו כולם על הגניבה.

ואכן הצלחתי לגנוב בלי להיתפס, ואכן בסוף היום בדרך הביתה לקחתי את העט מהשיחים וכך חזרתי לבית.

יומיים אחרי זה יצאתי לטייל עם אבי בפארק ובכוונה השלכתי את העט כמה מטרים קדימה מאתנו כשאבי לא הבחין בכך, ותוך כדי הליכה אני אומר לאבי בהתלהבות, אבא תראה הנה עט, ואני רץ לכיוון העט ומרים אותו בהתלהבות.

הנה אבא כזה רציתי שתקנה לי הנה אתה כבר לא צריך לקנות לי, זה ממש חדש ובלי סימנים, רק נבדוק שהוא עובד, וכמובן הוא עבד לתפארת ואבי שמח שסוף סוף זכיתי מההפקר בעט שכל כך חפצתי בו, ובחינם כביכול!!!

וטהר לבנו – ויקרא

ענה לו הרוצח: כן בוודאי, אני מתחרט על הגניבה הראשונה שלי!!! כואב לי הלב למה אז הצלחתי לצאת מזה

בשלוש וכאילו בהצלחה!!! כי בעקבות הצלחה זו אני יושב כאן כרוצח ומיועד לעונש מוות קשה בכיסא חשמלי.

ללמדנו, שיש הצלחות שהם קללה נמרצת, שאתה תבכה על הצלחות אלו, כי עדיף להיתפס בפעם הראשונה כשחוטאים ונופלים ולסבול כל סבל ואדברא כמה שיכאב יותר זה יעצור מכאן והלאה את ההידרדרות, זה ייחרט עמוק בתודעה, וכמו קיר ברזל בלתי חדיר יהיה חוצץ ביני לעבירה, אבל היצר דואג שכן תצליח בפעמים הראשונות לחטוא בלי להיתפס ואז אתה נמכר ונופל עד תהומות בלי מעצורים, וזה קשור ושייך בכל סוגי העבירות והחטאים.

לכן, אם לא נפלת אל תיפול חלילה, אבל אם נפלת ואתה עמוק בחטא, והחטא מושרש בך, דע לך כי תשובה לא מספיקה לעקור את הנטייה והמשיכה העצומה לעבירה שקבעת בך, אלא חייבים קורבנות שיעקרו וימחקו את העבירה מהשורש כאילו לא נעשתה העבירה,

והיום שאין לנו קורבנות בעוונותינו, יש לנו את התפילה שהיא במקום הקורבנות – "ונשלמה פרים שפתינו" לכן נתפרע בתפילה מכל הלב שנרגיש את "כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך", וכן נקיים "שפכי כמים ליבך נוכח פני השם" אמן ואמן.

ונסלח לו מכל אשר יעשה לאשמה בה

ונראה לבאר שדווקא באלו החטאים אדם גם צדיק שלא חוטא במזיד בשום עבירה, בכל זאת בעבירות אלו יחטא אפילו במזיד, כי מחמת חומרת עוון שבועות וכדברי **הדעת זקנים מבעלי התוספות**, ויתכן גם כי דעת אנשים קלה בזה, וכן בגזל ונשבע היות ומדובר בעבירות שבין אדם לחברו, שם רבה המכשלה **כי יראים טובים המקפידים בקלה כבחמורה נופלים בעבירות קשות הנוגעות בבין אדם לחברו**, וכן בשפחה נחרפת היות והיא לא ממש אשת איש והראיה שאין דין מיתה על הבא עליה, לכן היצר מתפרע ומתיר לאדם להקל ראש ולעשות עבירה זו במזיד, ומחמת חומרת החטא לוקה, וגם מביא קורבן.

כאמור על עבירות שעושים במזיד אין תקנה וכפרה על ידי קורבנות, מלבד חטאים אלו, א. עד **היודע עדות** לטובת אדם ונשבע לשקר שהוא לא יודע, ב. הנשבע לשקר ג. **גזל ונשבע** לשקר שלא גזל, ד. יהודי **שבא על שפחה חרופה**, שהיא חציה שפחה וחציה בת חורין המאורסת לעבד עברי, אדם זה **לוקה 39 מלקות** – וגם חייב להביא **קרבן אשם**.

ונשאלת השאלה, מדוע דווקא באלו הדברים אדם מביא קורבן אפילו על מזיד??? הרי קודם נכתב שבורא עולם רוצה שהקווים האדומים של עם ישראל יהיו מאוד למעלה ברמה המוסרית שרק על שוגג יביאו קורבנות???

ללמדנו לשים דגש מיוחד ולהוסיף גדרים בכדי לא להיכשל ולא להקל ראש ולהתיר איסורים הנראים לנו כפחות חמורים.

* שאור ודבש לא תקטירו, מלח ברית אלקיך, על כל קרבנך תקריב מלח

הסברו של הרמב"ם מתאים ברוב הקרבנות כי יש חלקי הקרבן הנאכלים לכהנים או לבעלים שזה בוודאי נגד עובדי ע"ז.

והחתם סופר הבין שהטענות הקשות של הרמב"ן בתחילת הפרשה ממשיכים גם כאן – בעניין שאור ודבש ומלח, **אבל** לענ"ד מדקדוק לשון הרמב"ן כאן נראה שהסכים עם הרמב"ם בטעם שאור דבש ומלח שהרי הרמב"ן כאן הביא את טעמו של הרמב"ם ולא תקפו בדברים, וגם לא חלק עליו בהדיא ובמפורש, אלא הוסיף עליו הסבר נוסף שהרי המשיך וכתב בטעם האחר – "או".

ואכן הרמב"ן כשחלק על הרמב"ם בסיבת וטעם הקרבנות עיקר סיבתו נראית כי כתוב בתורה "אשה ריח ניחוח להשם" דהיינו שמטרת הקרבנות כי זה עושה נחת רוח לה' כביכול סיבת חיובית להתקרב להקב"ה, ולא סיבה שלילית דהיינו לעקור ולשלול עבודה זרה, ומביא ראיה לדבר שהרי גם בזמנים שלא היה עבודה זרה בעולם – כשהבל הקריב מבכורות צאנו כתוב "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו" – שזה מצא חן בעיני ה', וגם כאשר נוח יצא מהתיבה עם סיוס המבול כשהקריב קורבנות כתוב בהם "וירח ה' את ריח הניחוח", הרי שאין קשר בין הקרבת הקרבנות לשלילת עבודה זרה, אלא יש סיבה חיובית טובה בהקרבת הקרבנות והיא להתקרב

הרמב"ן והרבינו בחיי מביאים את דברי הרמב"ם ז"ל בספר מורה נבוכים ג' מו', שמנהג עובדי עבודה זרה שבכל מנחתם היו מקריבים חמץ והיו מערבים הדבש בכל קרבנותיהם ולכן ה' אסרם בקרבנות, וכעניין זה אמרו חז"ל (ספרי שופטים קמו) במצבה שהייתה נבחרת בימי האבות ואחר כך שנאה ה' מפני שעשאוה חוק לעבודה זרה, כמו שנאמר (דברים טז, כב) "אשר שנה ה' אלקיך".

ובטעם הקרבת המלח אמר גם כן, בעבור שהם ימאסו אותו ולא יקריבוהו כלל, ויתכן מפני שאינו דרך כבוד להיות לחם ה' תפל מבלי מלח, כטעם "הקריבוהו נא לפחתך" (מלאכי א ה), ולפיכך מעטו העצים והדם שאין טעונים מלח (מנחות כ), או שיש **בכל אלה סוד נעלם ממנו** :

ולאיתי בחתם סופר שמקשה, שהביא כאן את דברי הרמב"ן שבתחילת הפרשה בטעם הקרבת הקרבנות, שחלק בתקיפות רבה על הרמב"ם שפירש שהקרבת הקרבנות זה לעקור דעת עובדי עבודה זרה שעבדו לבעלי חיים, וטען הרמב"ן וזה לשונו "והנה הם דברי הבאי, ירפאו שבר גדול וקושיא רבה על נקלה, יעשו שולחן ה' מגואל שאיננו רק להוציא מלבן של רשעים וטפשי עולם, אלא הטעם הוא ככתוב מפורש כי הם לחם אשה לריח ניחוח" ועוד טען הרמב"ן שהרי גם עובדי ע"ז מקריבים קרבנות צאן ובקר לעבודה זרה, ואומנם

וטהר לבנו – ויקרא

עניין מיוחד וברית מיוחדת במלח שבורא רצה שישתמשו בו בקרבנות.

ואכן צריך עיון איך יבאר הרמב"ם את הכתוב "ברית מלח", וכמו כן הרי כתוב (בדברי הימים ב' יג' ה') "הלא לכם לדעת כי ה' אלקי ישראל נתן ממלכה לדוד על ישראל לעולם לו ולבניו ברית מלח עולם", מוכח מזה שיש ברית במלח כדוגמה לקיום נצחי ולהרות על קיום הנצחי של מלכות בית דוד, ואין זה קשור כלל לעבודה זרה??

ונראה לחדש על פי שאלה קשה לפי דברי הרמב"ם, שכתב שעובדי זרה לא שמו מלח כלל בקרבנותיהם, ופלא איך יתכן דבר זה וכי הם לא חושבים בשכל הישר שמלח נצרך לשבח את המאכל שיהיה אכיל ומשובח ואם כבר הם מקריבים קורבנות מדוע שלא יקריבו אותו באופן משובח, הרי אפילו להבדיל לקרבנות המקריבים לה' חייבים לשים מלח בכדי שהמאכל לא יהיה בזוי, ואיך עובדי עבודה זרה לא חשבו על הגיון פשוט שכזה??

אלא ה' יתברך כרת ברית למלח שנתן החלטה לעובדי עבודה זרה שלא ישתמשו במלח בקרבנותיהם, כי ה' חפץ שנקריב לו קרבן מכובד כראוי לשמו הקדוש ולא תפל בשונה מהקרבנות הקרבנות לעבודה זרה.

ואכן הקב"ה מסובב הסיבות יכול להשתלט על החלטות בני האדם כרצונו למרות שנתן בחירה ביד האדם, כי יש יוצאי דופן כשם שאמרו קשים זיווגן ופרנסתו של אדם כקריעת ים סוף, והוכחנו בפרשת בשלח שהכוונה שהקב"ה כשם שהשתלט על החלטות פרעה ועבדיו והחליט עבורם שיכנסו לים סוף בלי היגיון כך הקב"ה מחליט עבורנו בשידוכים ובפרנסה.

כידוע עלינו החובה לדבוק בדרכי הקב"ה ככתוב "והלכת בדרכיו", וכשם שהקב"ה משתלט בעניינים מסויימים על שכלו של האדם ומחליט עבורו כביכול בכוח ובלי אפשרות לבחירה חופשית, כך גם אנחנו נשתמש במידה זו, וגם אנחנו כאשר היצר הרע ינסה להשתלט עלינו לעבירה, נחליט כאילו בכפיה מוחלטת "אני לא חוטא" שיתפוצץ העולם!! אני לא חוטא!!! ולא ינסה לחשוב מחשבות וצדדים לכאן ולכאן אלא בחדות לחתוך ולהחליט אין מצב שאני יחטא!!!

וחוץ מזה על האדם לעשות השתדלות עצומה לחסום כל פתח ליצר הרע כי לעיתים היצר בוער בפרט כאשר יש פתח אפילו קטן ביותר והוא נכנס בכוח גדול ומפיל חללים, ולכן בחדות תנעול כל פתח ליצר הרע ועל תחשוב על כדאיות הדבר, אלא תפעל כמי שהחליטו עבורך בכפיה, וכך בעזרת ה' תצליח לשרוד את הניסיונות הקשים של דור מקבלי משיח בהצלחה גדולה אמון ואמן.

וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו

בדברי הימים ב' יט' "כי לא לאדם תשפטו כי לה'", ולכן על הגזלן היה לשלם פעמים חומש כפי שמצאנו במועל בתרומת הקדש שמביא ב' חומשים.

אבל בכל זאת אדם זה ששב בתשובה ומחזיר את הגזילה אינו מביא רק חומש אחד, כי ברגע שחזר

להקב"ה מתוך הכנעה שכאילו האדם היה ראוי שישפך דמו בגלל חטאו או לבטאות התמסרות מושלמת בלב ונפש להקב"ה.

על כל פנים לכאורה נראה לענ"ד שכל הטענות הללו של הרמב"ן תוקפם אך ורק על עצם הקרבת הקרבנות ולא לפרט הדינים של הקרבנות, ולכן כלפי שאור ודבש ומלח הרמב"ן מסכים שאפשר לפרש כדברי הרמב"ם שזה לנהוג ההיפך מעובדי עבודה זרה, ולכן לא חלק עליו כאן.

אבל בעצם גם כאן עדיין אפשר לטעון שכלפי החובה לשים מלח בכל קרבן כתוב מפורש בתורה "ברית מלח" שמשמע שזה עניין מיוחד הקשור למלח דווקא ולא לסיבה צדדית כדברי הרמב"ם – לעשות ההיפך מעובדי עבודה זרה, ואכן על ברית מלח יש מחלוקת ראשונים מה הכוונה "ברית מלח" שהנה רש"י ביאר - שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח כי כשהפריד ה' בין המים התקנאו המים התחתונים במים העליונים הקרובים להקב"ה עד שה' הבטיח למים התחתונים שבכל קרבן יוסיפו מלח, **ובמדרש** בראשית רבה ה' מאריך בעניין זה, ולפי זה אכן זה לכאורה לא קשור כלל לעבודה זרה כטענת החתם סופר כפי שביאר בעניין וכפי שנראה בס"ד בהמשך.

וכן לפי פירושו של האבן עזרא והרמב"ן שה' השביע בברית שלא נקריב תפל ולא ראוי לאכילה וזה ביזיון או כדברי בעלי התוספות בגלל שטבע שקבע ה' כברית שהמלח מתקיים לעולם ולהודיע כי הקרבנות ברית לעולם לכפרה ולא לצורך הקב"ה שהרי אין לפניו לא אכילה ולא שתייה אלא לזכות בהם את ישראל, לכל דעות הללו יש

אדם שגזל ורוצה להחזיר את גזלתו עליו חת"ס אומר שיש 2 סיבות מדוע על האדם לשלם תוספת חומש, **סיבה ראשונה** שנהנה מהעולם הזה שלא כהוגן - בגזל הריהו גזל את הקב"ה אפילו אם יברך עליו שאין זה מברך אלא מנאץ ה', **וסיבה שניה** היא שהיות גזל וחסר ממון מחברו הרי הקב"ה ממלא חיסרון הנגזל כפי שכתוב

וטהר לבנו – ויקרא

מדברי החת"ס שבכל זאת מה שנהנה מהעולם הזה באיסור לא שייך לתקן זאת על ידי תשובה בלבד, ולמה לא?? למה בתשובה שלו הוא מתקן את מה שהקב"ה שילם לנגזל את חסרונו ולמרות שהנגזל בסופו של דבר הרוויח כפול מחסרונו, למה זה מתוקן ולא מה שנהנה באיסור?? וכי על הנאת איסור אי אפשר לתקן על ידי תשובה??

ואולי היות ואת החומש הגזלן משלם לנגזל ולא להקדש כי כך קבע הקב"ה, אם כן על כך שהגזלן הטריח את הקב"ה למלאות את חסרונו של הנגזל, זה רק יצר רווח גדול לנגזל הרבה יותר מחומש, ולכן את החומש הזה שבא על הטריח שהטריח את הקב"ה לשלם לנגזל את זה אין צורך לשלם לנגזל שכבר הרוויח כפול.

אומנם החומש השני שבא על שהגזלן נהנה באיסור מהעולם הזה וכאילו גזל את הקב"ה, על זה הקב"ה לא מוחל על ידי תשובה אלא על ידי פיצוי בחומש את הנגזל, כי הוא הגזלן נהנה באיסור ואילו הנגזלן לעומתו הצטער מחמת הגזילה, ולכן חייב הוא לרצות דווקא את חברו בחומש, ולכן אין חומש זה מגיע לידי הקדש למרות שלפי האמור זה נחשב שגזל את הקב"ה.

ללמדנו עד כמה קשה למחוק חטא שנוגע לצערו של הזולת, שאפילו תשובה שהופכת את העבירה לזכויות בכל זאת לא מוחקת את עוון צער חברך שציערת אותו, והכי גרוע שאתה נהנה מצערו של הזולת כמאמר חז"ל המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא, לכן הזהר מאוד בכבוד הזולת, ותהיה רגיש מאוד לכל אדם מהקרובים ביותר אליך עד פשוטי העם שברחוב, לכולם תהיה נחמד ורגיש תמיד, ומי שנחמד למטה הוא אהוב למעלה ודבריך יהיו נשמעים באמת.

והשיב את הגזלה או את העשק או את הפקדון או את האבדה

החזרת הלואה, שהרי גם אבידה השווה הרמב"ם בדין זה של כופר ונשבע לשקר ומכל מקום יש מצווה מיוחדת על אבידה??

אבל מכל מקום מצאנו כלפי אבידה שאם הגביהה על מנת לגזלה חייב גם משום גזל, כדאמר רבא ב"מ נו' ראה סלע שנפלה נטלה לפני יאוש על מנת לגזלה עובר בכולן משום לא תגזול ומשום השב תשיבם ומשום לא תוכל להתעלם, וכתב התוספות שם שלמרות שהגיע לידו בהיתר יש לאו כמו שמצאנו בעושק שכר שכיר בדף סא'.

ונעצם הגמרא שם מחפשת הסברים מדוע צריכים כמה איסורים בפסוקים גם על גזל וגם על עושק שכר שכיר וגם על ריבית וגם על לא תגנוב, הרי הצד השווה שבכל אלו הוא מחסר את כספו של חברו??

והגמרא מתרצת שאכן איסור גזל נדע שאסור מהצד השווה – מכנה משותף מאיסור ריבית ומאיסור הונאה, רק התורה כתבה בכל זאת איסור גזל, ללמדנו שעושק שכר שכיר עובר גם על איסור גזל מלבד האיסור העצמי שמפורש בו בתורה – לא לעשוק שכר שכיר.

בתשובה זה כאילו לא גזל מעולם, וכאילו לא גרם לחבר נזק וחיסרון כיס מעולם, ולכן כתוב "יתננו ביום אשמתו" שהיות וחזר בתשובה וזה נהפך לזכויות לכן כביכול לא רק שלא לקח מחברו אלא גם נתן כי זה נהפך לזכויות, ורק נשאר לשלם חומש על כך שכביכול נהנה בלי ברכה, ואת זה לא תיקן על ידי השבת הגזילה וחזרה בתשובה.

וקודם כל רציתי לחדד את דברי החתם סופר שכוונת הפסוק "יתננו ביום אשמתו" הכוונה שהרי כפי שטען החתם סופר ברגע שחיסר ממון מחברו כשגזל ממנו הרי הקב"ה מילא את חיסרון חברו והשלים לו את החסר, ולכן כשהיהודי חוזר בתשובה ומשיב את הגזילה, הרי הנגזל כאילו קיבל פעמים את הגזילה, אחד מה שהגזלן השיב לו ושני מה שהקב"ה השלים לנגזל ביום הגזילה, ולכן מתאים הלשון "יתננו" שלא רק השיב את הגזילה אלא גם גרם שהנגזל קיבל פי שניים יותר ממה שנחסר לו.

אבל בעצם דבריו קשה לעני"ד מדוע לא תוקן מה שנהנה מהעולם הזה שלא כראוי שזה כגזל את הקב"ה, הרי לא תמיד היה ברכה לבטלה אם למשל גזל כסף ולא אוכל, אלא יוצא לכאורה

הרדב"ז ח"ב תרי' מקשה לפי הדעות שפריעת בעל חוב מצווה היא מהתורה ולא רק מצווה מדרבנן, מדוע לא מנו אותה מוני המצוות בכלל תרי"ג המצוות???

ותירץ שהרמב"ם כולל זאת בוהשיב את הגזלה, וכתב הר"מ גזילות פ"ז ה"ב "שאחד הגזול או העושק או הגונב או שהלווהו ומסיים הרמב"ם "כללו של דבר כל שאילו הודה חייב לשלם בדין וכפר ונשבע משלם קרן וחומש שני (ויקרא ה' כ"א) "וכחש בעמיתו בפקדון וכו'", וטוען הרדב"ז שמשמע מהרמב"ם שגם מה שכתוב והשיב את הגזלה כלול בזה גם השבת הלואה.

והדברים קשים לעני"ד שהרי בתורה כאן לא מדובר על מצוות השבת חובות אלא על שבועת שקר שנשבע בשקר ובכך הכחיש וכפר בחוב כספי שחייב מכל סיבה שהיא, ועל זה טען הרמב"ם שדין קרן וחומש הניתן כעונש על שבועת השקר שווה היא בכל שבועה שהייתה על כפירת חוב ממוני מכל סיבת התחייבות ממונית – גזל פקדון אבידה והלואה, ואין זה מחייב שגם לעניין מצוות השבה – והשיב את הגזלה שיהיה כלול בזה גם

וטהר לבנו – ויקרא

ואמנם גם אם אין פסוק מפורש כתוב בתוס' כתובות נו. שיש סברא פשוטה שהלווה צריך לשלם למלווה את מה שלוה ממנו, ובעצם אפשר ללמוד זאת בפשטות מהצד השווה מריבית והונאה וכל שכן לאחר שכבר כתוב גם איסור לעושה שכר שכיר וגם לאיסור גזילה, שכל חיוב ממון מכל סיבה או ממון של השני יש חובה להחזיר ולשלם, גם בלי פסוק מפורש.

ואמנם אם אין פסוק המלמד על החזרת חוב אם כן היה עדיף לגמרא לומר שלא תגזול שנכתב בתורה שלא נצרך ללמד על איסור גזילה כי אפשר ללמוד אותו מהצד השווה כאמור קודם, יבוא אם כן ללמד על חיוב החזרת חוב הלואה, ולמה הגמרא העדיפה לומר שזה בא לחייב 2 איסורי לאו על עושה שכר שכיר נכתב איסורו במפורש בתורה?? ועיין שם בתוספות שמסביר למה הגמרא לא העדיפה לומר שעל גזל יהיה 2 לאווים.

וקושיה זו תקשה לפרש"י שהחיוב הוא מהין צדק, מדוע לא נלמד מלא תגזול המיותר ללימוד? וגם יקשה לתוס' בכתובות ולתוס' הרשב"א שלומדים זאת מסברא, שלמרות שנלמד מסברא למה לא נחייב בהלוואה גם על איסור לא תגזול במקום לומר שבעושה יהיה 2 איסורים - לא תעשוק ולא תגזול??

ולא עיינתי היטב בסוגיא ורק כתבתי הנראה לענ"ד ממבט ראשון כביכול, ואדרבא אשמח לקבל הארות בעניין.

על כל פנים יש לנו ללמוד מכל זה, שאנחנו קיבלנו פיקדון את החיים ואת הנשמה שבקרבתנו, ועלינו להשיבה נקייה מעבירות ומלאה במצוות כאשר התחייבנו בהר סיני, ואיך נרים ראש ביום פקודה כאשר נשמתנו מטונפת כולה?? ואיך נרים ראש כאשר לא נבוא עמוסים בתורה ובמצוות?? איך התפתינו להשקיע בגשמיות ובמותרות ובעבירות במקום להשקיע ברוחניות ובחיי הנצח ובחיי העולם הבא?? אבל עדיין לא מאוחר הנר עדיין דולק וכמובן אתה לא יודע את יום מותך, ואין ספק שאתה לא רוצה למות במצב הרוחני בו אתה נמצא, אז קדימה עכשיו ביחד נתנקה גם אני גם אתה ביחד נקבל על עצמנו לא עוד!! מהרגע דף חדש נקי באמת, בלי פתחים ליצר הרע, סגירה הרמטית ומושלמת לניסיונות, ולהשקיע ברוחניות – בתפילה ובלימוד תורה ומוסר, ובעזרת ה' נתקנה מכל החמץ שבלנו, ונזכה להיות קדושים וטהורים מלאים בסיפוק מעצמנו אמן ואמן.

ומעלה מעל בה'

דק צריך עיון שהרי כלול בפרשה זו גם כפירת ממון שבאה על ידי עסק ומלווה כפי שכתב רש"י על תשומת יד, והרי באלו בדרך כלל יש עדים ושטר.

ואולי רק על הדבר הראשון – פיקדון נכתב מעל בה' ולא על שאר הדברים הכתובים בהמשך הפסוק.

ואם כן גם השבת הלוואה זה כלול בצד השווה הנלמד בגמרא, ובוודאי הוא איסור כגזל גמור לא להשיב חוב, ופלא לדעות שפריעת בעל חוב מצווה רק מדרבנן, אבל בכל זאת קשה מדוע הגמרא לא ענתה שהלאו שלא תגזול בא ללמד על חיוב החזרת חוב??

אלא אם כן נפרש כדברי הרמב"ם שהשבת חוב כלולה לחלוטין באיסור עשוק שכר שכיר שגם זה דומה לחוב שהגיע לידו בהיתר, ואכן מפורש כן ברמב"ם בפרק א' בעניין איסור גזילה וזה לשונו "איזה הוא עושה זה שבא ממון חבירו לתוך ידו ברצון הבעלים וכיון שתבעוהו כבש הממון אצלו בחזקה ולא החזירו כגון שהיה לו ביד חבירו הלואה או פקדון או שכירות והוא תובעו ואינו יכול להוציא ממנו מפני שהוא אלם וקשה ועל זה נאמר (ויקרא י"ט י"ג דברים כ"ד י"ד) לא תעשק את רעך":

ואמנם רש"י לומד שתשומת יד הכתוב לגבי שבועת כופר ממון שחייב לחבירו שהכוונה ששם בידו ממון להתעסק או במלוה, ואילו בעושה הסביר רש"י שהכוונה רק לעושה שכר שכיר, ואם כן לרמב"ם אכן כל מי שלא מחזיר הלוואה בזמן זה כמו עושה שעובר על לא תעשוק שכר שכיר, וגם על איסור גזילה על פי הגמרא בבבא מציעא, ואילו לרש"י אין פסוק על החזרת חוב כי זה לא כלול בעושה ואילו תשומת יד מופיע רק בשבועה על כפירת ממון, ולכן רש"י בכתובות פו' ובב"מ טוען שהמצווה להחזיר חובות נלמד מ"הין צדק".

דש"י מביא מתורת כהנים אמר רבי עקיבא: מה הכוונה **ומעלה מעל בה'??** ומתוך שלפי שכל המלוה והלווה והנושא והנותן אינו עושה אלא בעדים ובשטר לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו אחר אלא שלישי שביניהם – הקב"ה, לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם – בה'.

**והתוודה אשר חטא עליה - הסתרת החטאים

איסור לפרט כי ממילא ה' יודע בחטאו, לבין המתוודה ברבים שאחרים שומעים את חטאיו שזה אסור.

ואמנם לטעמו של רש"י שכתב בטעם האיסור לפרט חטאו ברבים - שנראה כמי שלא מתבייש בחטאו, אם כן יתכן שאם מתוודה על חטאו ברבים דרך חרטה ותשובה יתכן שמותר הדבר.

פסק השולחן ערוך אור"ח סי' תרז' בהלכות יום כיפור "שאין צריך לפרט החטא, אבל אם רצה מותר לו לפרט – (משמע אפילו בקול), והמתוודה בלחש צריך לפרט החטא.

והנה בגמרא סוטה ז' אמר רב ששת שחצוף מי שמפרט חטאו לרבים, ובפשטות יש לחלק בין מפרט חטאו ביחידות כשמתפלל ומתוודה להקב"ה שאין אדם שומעו שאז אין

וטהר לבנו – ויקרא

וכמו כן אם החוטא מספר בעצמו מה עניין הקול?? ולמה נקטו את המושג קול ולא הודאתו מתפרסמת?: אלא נראה שהחטא מתפרסם כביכול מאליו, והקב"ה לא חס על כבודו וה' לא מחפה עליו, למרות שהקב"ה ארך אפיים, וזאת בכדי שיתכפר לחוטא בשוגג חטאו על ידי הבושה.

ואם כן חוזרת הקושיה שהרי התורה חסה על החוטא בשגגה שלא יבוא לכדי בושה שלכן התורה השוותה את מקום החטאת והעולה למקום שווה, כך שלא ידעו שהוא חטא בשגגה, והלוא לפי מה שפרשנו ברש"י הרי הקב"ה גורם שיצא עליו קול שחטא בכדי שיבייש ויתכפר עליו??

ונראה בדרך אפשר לתרץ שהבושה והקול שיתבייש ויתכפר בו זה כשחטא ויודע בעצמו שחטא אבל לא אכפת לו לתקן חטאו, אז הקב"ה לא חס על כבודו ומפרסם ומוציא קול על חטאו בכדי לכפר עליו ולעוררו בתשובה.

והנה בסוגיה שם בחידוש רבי יוחנן על דברי המשנה שהשוחט לשם חטאת מחוץ לבית המקדש ששחיטתו כשרה: על זה אמר רבי יוחנן שמתו שחיטתו כשירה רק כשאינו מחוייב חטאת, אבל כשהוא מחוייב חטאת שחיטתו פסולה, כי אנשים יאמרו שאכן שחט בחוץ לשם חובת חטאתו ולכן הזכיר לשם חטאת כששחט – ושחיטת חטאת מחוץ לבית המקדש שחיטה פסולה היא.

ולפי מה שכתבנו לחלק שכאשר בא לתקן חטאו מיד ממילא הקב"ה חס על כבודו, וכשם שלא יחד הכתוב מקום שונה לעולה ולחטאת וזאת בכדי לא לבייש את החוטא בשגגה, יתכן שטמון בחידושו של רבי יוחנן עוד, שכך הקב"ה לא יתן קול שחטא, וגם לא יתן בלב בני האדם הרואים אותו לחשוב ולביישו שחטא, גם כאשר הוא שוחט בחוץ בהמה ואומר לשם חטאת, כי הקב"ה חס על בושתו, וזאת למרות שעשה מעשה שטות ודיבר שטויות כששחט את הבהמה בחוץ ואמר לשם חטאת, ואולי זה בבחינת "שומר פתאים ה'".

ללמדנו שחובה עלינו לתקן תכף ומיד את עצמנו, ואפילו על חטאי שוגג שעשינו בלי כוונה לעבירה או בלי ידיעה על האיסור, וכל שכן עלינו לתקן תכף ומיד את פשעינו – עבירות שרח"ל עברנו במזיד בכוונה ובידיעה גמורה, ועדיף לנו לתקן בעצמנו ומיידית מאשר להתבזות ולהתבייש בה ברבים כי התעכבנו מלתקן חטאנו חלילה, וזה טמון במהות של תלמיד חכם שכתוב עליו בגמרא ברכות יט' שאם ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום – שוודאי עשה תשובה, דהיינו מיידית עשה תשובה ולא דחה את תיקון החטא או העבירה ללאחר זמן חלילה, ואל כן אסור להרהר אחריו ולחשוב עליו מחשבות רעות ומביישות, כי תיקן עצמו תכף ומיד וכפי שכתבתי במאמר קודם.

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם

מתחזקים כי סבורים שהמחזק מנותק מהם לחלוטין ורחוק הוא מהם כמרחק שמים מארץ, ולכן אולי בגלל זה הכהן הגדול נכשל שכביכול הכהן הגדול משתווה קצת לדרגתם הנמוכה, ואולי אז יבינו שחיזוקו מתאימים לכל אדם ובכל דרגה.

ובדרך דומה חשבתי שאולי לכן כתוב בגמרא שבת יב' שחז"ל אסרו לקרוא בשבת לאור הנר, אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא אטה, פעם אחת קרא ובקש להטות אמר כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר, רבי נתן אומר קרא והטה וכתב על פנקסו אני ישמעאל בן אלישע קריתי והייתי נר בשבת לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה, ואולי התנא הקדוש רבי ישמעאל נכשל בכך שטעה והלך נגד דעת חז"ל ונכשל בהטיית הנר, זה בכדי שבני אדם ילמדו ממנו א. להקפיד מאוד על תקנת חז"ל ורבני הדור למרות שרבני הדור הם חבריך, וכל שכן אם אדם פשוט אתה, וכן להמחיש את האמונה התמימה בביאת המשיח בכל יום שיבוא עד כדי כתיבת חובות בפנקס על קורבנות שעליך להביא לבית המקדש שיבנה תכף ומיד אם יעלה רצון בעיני ה'.

אומנם הגמרא ביומא פ' שמקשה סתירה בין הפסוקים שבפסוק אחד כתוב "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" – שטוב לחסות את החטאים, ופסוק אחר כתוב "מכסה פשעיו לא יצליח, ומודה ועוזב ירוחם"!! ומתרצת הגמרא כאן בחטא מפורסם שטוב להודות, וכאן בחטא שאינו מפורסם שאין לו לפרסם ברבים, ומפרש התוספות הרא"ש שחטא לא מפורסם אסור לו לספר כי נראה דאינו מתבייש בדבר, ולכאורה משמע מדבריו שלמרות שבא להודות ברבים על חטאו, בכל זאת אם חטאו לא התפרסם אסור לו להתוודות ברבים, כי גם כשמתוודה נראה שאינו מתבייש בחטאו כי אם היה מתבייש לא היה מתוודה עליו ברבים אם הדבר לא התפרסם, ויל"ע.

ולאיתי במגן אברהם בשו"ע שם הביא את הגמרא בסוטה לבי' שתקנו תפלה בלחש שלא לבייש עוברי עבירה המתוודים על חטאם, והקשה על רש"י בחולין מא' שמי שחטא בשוגג יוצא קול ומפרסם חטאו ולא מחפה עליו כדי שיתבייש ויתכפר לו, והקשה שהרי כתוב "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" וחטא זה שוגג? וכן טוען המג"א שמצאנו בגמרא סוטה שלא חילק הכתוב בין מקום החטאת לעולה בכדי שלא לביישו?? ומתרץ שכיון שאמר לשם חטאתי - רואים שאינו מתבייש וצ"ע:

אומנם לעני"ד כשבדקתי לשון רש"י הבחנתי שיש שינוי בגרסה שלפנינו ברש"י וז"ל: והא לא חשו רבנן (לא חששו חכמים) דלמא מאן דחזי סבר מחוייב חטאת הוא (אולי מי שיראה זאת יחשוב שאכן השוחט היה חייב חטאת ושחט את הבהמה בחוץ באמת לשם חובת החטאת שהיה מחוייב בו קודם), דהווא קלא אית ליה (שמי שמחוייב בחטאת יש לזה קול), דמי שבא לידו דבר עבירה בשוגג אינו מחפה עליו כדי שיתבייש ומתכפר לו:

ובפשטות לכאורה כוונת רש"י שהקול יוצא מאליו - ולא שהחוטא סיפרו והפיצו, וכן יש לדקדק קצת בדבריו שכתב "שיתבייש ומתכפר לו" – ולא כגרסת המג"א "ויתכפר לו",

מקשה הכתב סופר וכן המשך חכמה, איך יתכן שהכהן המשיח יכשל בחטא, הרי אין לך מזכה הרבים גדול ממנו והרי כתוב במשנה באבות ה' יח' המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו?? ומתרץ הכתב סופר שכל מה שנאמר שהמזכה את הרבים אין חטא בא על ידו זה רק במקרה שאכן התחזקו ממנו, אבל אם לא התחזקו ממנו ממילא אין לו את הזכות שאין חטא בא על ידו.

ולכאורה קשה שהרי הטעם שהמזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כתוב בגמרא יומא פ' בכדי שלא יהא הוא בגיהנום ותלמידיו בגן עדן, ואם כן לא יתכן שלא התחזקו לפחות חלק בני האדם מהכהן הגדול, ואפילו שאולי חלק לא התחזקו ממנו בכל זאת טעם הגמרא עדיין שייך שלא יתכן שתלמידיו אפילו חלקם יהיו בגן עדן והוא בגיהנום??

ולכן נראה בדרך אפשר שאכן מה שנכשל הכהן המשיח זה לא בגלל שהפסיד את הזכות שאין חטא בא על ידו, אלא בגלל "אשמת העם" שלא התחזקו ממנו, שיזדעזעו מנפילת הכהן הגדול שמהותו כמלאך קדוש וטהור וכפי דברי החינוך רע"ו רמב"ן, ומתוך הזעזוע אולי יתעוררו כולם כאחד לחזור בתשובה, ואולי גם פעמים אנשים לא

וטהר לבנו – ויקרא

נפש אחת תחטא בשגגה בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם:

בסדר ולא טוב ששכח ולא הקפיד לשמור ולהתרחק עונה אחת (לילה או יום) קודם וסתה כתקנת חכמים, ואלו כשידע שאשתו בעונת וסתה ובכל זאת שימש על אחת כמה וכמה שזה לא טוב, ולא עוד אלא שעליו נאמר "ואף ברגלים חוטא".

ר' יצחק בר שמואל בר מרתא ביאר הפסוק בשם רב: משל לאחד שהיו לפניו שתי חנויות אחת מוכרת בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה **ושכח ולקח מזו שמוכרת בשר נבילה**, עליו נכתב "בלא ידע בלא טוב".

ר' יוחנן הסביר את הפסוק לעניין איסור שבת, היו לפניו שני שבילים אחד נקי ממכשולים אבל **הדרך ארוכה** (כך **ראיתי** – במפרש על המדרש), ודרך נוספת קצרה אבל מלאה בקוצים וחצץ, ושכח והלך בזה שהיה מלא קוצים וחצץ, עליו נכתב "בלא ידע בלא טוב" – וכתב הרד"ל שזה לפי השיטה בירושלמי שאסור ללכת בשבת על קוצים וכדו', על אחת כמה וכמה אם ידע שהדרך מלאה בקוצים והלך בה במהירות ולא נזהר ואף ברגלים – חוטא.

ואכן מוסבר כאן מה אשמת השוגג, שלכאורה לפי רבינא הטענה נגדו שלא עשה הרחקה של עונה כתקנת חכמים להקדים את האיסור עוד קודם בא זמן האיסור הגמור מן התורה, ולפי רבי יצחק הטענה נגדו שהיה לו לעשות סימן איפה לקנות בשר ואיפה לא לקנות, כך שלא ישכח ולא יתבלבל, כמו שמבדילים בצורת בורקס חלבי שעושים אותו משולש לבין פרווה שהוא מרובע או מלבן.

ואילו רבי יוחנן טוען שאפילו כשהאיסור הוא אך ורק יום א' מכל השבוע – שבת, בכל זאת יש דרישה עליו לא לשכוח בשבת על ידי שיחשוב קודם, או מלבושי השבת אמורים להזכיר לו שגם אם השבוע הוא הלך בדרך הקוצית והמלאה בשברי אבנים, בכל זאת בשבת שיש עליו בדרך כלל מלבושי כבוד, מצב זה של לבוש שבת אמור להזכיר לאדם שהיום שונה הוא.

כמו שבליל שבת באמצע השינה או בבוקר יום שבת אדם שהחיל עליו את קדושת שבת כראוי מעוד יום, אזי גם כשהוא מטושטש באמצע השינה או מיד בקומו עדיין אימת קדושת שבת בעצמותיו, ואפילו בליל יום כיפור – לילה יחיד בשנה אדם בוגר לא שוכח ושותה מתוך שינה וכו'.

ובדרך אחרת יתכן, ששכח ונכנס בקצרה עם הקוצים, הכוונה שאכן ידע שהיא דרך קצרה עם קוצים, אבל שכח שיש איסור שבת לעבור בדרך קוצית, ולמה שכח, כי התפתה לחשוב שעושה מצווה בכך שהוא מקצר את הליכתו בשבת ומפחית ממנו טרחה בשבת.

אלא עליו לזכור מה שאמר ושר בקבלת שבת "סוף מעשה במחשבה תחילה", שיתבונן בהלכה בלי נגיעות, לפני שמטעה את עצמו כאילו הוא פועל לשם שמים, ויגלה שחז"ל העדיפו דרך ארוכה ונקיה מאשר דרך קצרה אבל פוצעת ומכאיבה וקורעת בגדי שבת.

ומוסיף רב יוחנן גם כאשר אתה טועה ונכנסת לשדה קוצים, למרות שזה לא טוב, עדיין עלייך החובה לצעוד לאט ובעדינות בכדי לא להיפצע ולא להינזק חלילה, כי גם כאשר אדם טעה ונפל בעבירה תמיד עליו להילחם לצמצם את העבירה למינימום, כפי שמצאנו אצל אישה סוטה, וכפי שהרחבתי בעניין בפרשת נשא.

הסבר אחרון במדרש "גם בלא דעת" אלו שגגות, "ואף ברגלים חוטא" אלו הזדונות, **תדע שלמרות שזה שוגג התורה מחשיבה אותה לחטאת נפש "כי תחטא בשגגה": והכוונה ששוגג נחשב כמזיד, כי זה יוצר פתח למזיד, שהמזיד כבר לא מפחיד אותו, וכך מסבירים את המושג "שבגלעד נפישו רוצחים" שיש שם הרבה ערי מקלט לרוצחים בשגגה שמתוך שיש שם הרבה רוצחים במזיד סימן שקודם היה הרבה שרצחו בשוגג, וכך בגלעד נפתחו שערי רציחה במזיד מתוך שהיה זה זול בעיניהם.**

במשנה נדרים פרק ג משנה ב כתוב **שנדר שוגג פטור**, ומסביר הרע"ב: נדר שאיני אוכל לך ואיני שותה, ושכח ואכל ושתה פטור, כי בשעה שהנדר חל זה בשעת האכילה והשתיה, ובזמן שחל הנדר שכח את הנדר, לכן מותר ופטור, כפי שנדרש בגמרא **שבועות כ' ע"א** שכתוב **ויקרא ה' "האדם בשבועה"**, שצריך שיהיה "אדם" בשעה שהשבועה חלה עליו, כלומר שיהיה זכור מן השבועה – **זוכר את השבועה**, והוא הדין בנדר:

ונעצם כתוב כאן יסוד עצום, **שאדם ששכח חסר בו גדר "אדם"**, וכביכול **בזמן השכחה הוא לא בן אדם**, וזה מבהיל שעד כדי כך הגדר הזה **משפיע הלכה למעשה**, שאינו עובר על השבועה ועל הנדר החמורים מאוד, ושעונשם רע ומר, בכל זאת הוא פטור, כי נחשב כאילו הוא אינו "אדם", ולא עליו התורה דיברה.

ופלא עצום יש כאן שהרי אם שוגג – ששכח אינו בגדר אדם, מדוע אם כן יש חיוב להקריב קורבן חטאת על שגג ושכח ועשה עבירה בטעות - בשוגג, הרי כשחטא הרי אינו בגדר אדם, ומדוע הוא נענש על כך?? וכמו כן מדוע אדם מועד לעולם שמשלם מיידיית נזק שלם כשהזיק חברו גם כשהוא שוגג??

ונראה לתרץ שהטענה על בן אדם ששגג ושכח, זה לא על זמן השכחה או השגגה, אלא על הזמן שקדם לזה, שלא נקט בשמירה הגונה שלא להיכשל חלילה בשכחה טעות ושוגג, שהיה לו לשמור מרחק כפי שחז"ל עשו סייג וגדר הרחקה למצוות התורה כדי להרחיק את האדם מן העבירה.

או כפי שהקב"ה אמר לקין במוסר הראשון שהקב"ה נתן בעולם, **נכון ייצר לב האדם רע מנעוריו**, וקשה הוא היצר כי בלי עזרת הקב"ה אי אפשר לנצחו, אבל מה הקב"ה דורש, לסגור את כל הפתחים – כי "לפתח חטאת רובץ", נכון לא תמיד כשיש חטא זמין לאדם מיד האדם חוטא, אלא לפעמים היצר אומר לו אדרבא אתה גיבור שמראה בעלות על עצמך ולמרות שיש לך אפשרות לחטוא אתה מתגבר, עד כדי כך שאתה אפילו לא מתגרה לחטוא, אבל היצר צוחק על האדם, כי בכך הוא טווה רשת סביב האדם, וביום בהיר אפילו מתוך 1000 ימים קדושים, יבוא היצר ויתגרה באדם דרך הפתח הפתוח ובגלל הדלת הפתוחה האדם יכשל ויפול, ומנפילה זו יקשה עליו לחזור ולקום, או שוב להחזיק 1000 יום בלי נפילה.

ואולי רק כלפי נדרים ושבועות שהאיסור חל בדיבור, והיות ובדיבור מוגדר ההבדל בין אדם לבהמה וחיה, כפי שכתוב "ויפח באפו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה" ומפרש בתרגום רוח ממללא – כוח הדיבור, לכן יתכן שרק בנדרים ושבועות שכוחם בדיבור ככתוב "אשר יבטא האדם בשבועה", לכן שם גזרה התורה שבלי מהות האדם וגדלותו בעת חלות הנדר או השבועה לא יחול הנדר והשבועה ולכן פטור ומותר כששכח.

ולפי זה נפלאים דברי המדרש ויקרא רבה פרשה ד' פסגה ג' על הפסוק **במשלי יט' "גם בלא דעת נפש לא טוב"**, אמר **רבינא בר אבינא** משל לאורח שהי' רגיל לבא עם הנץ החמה (הכוונה לדם נידה), ושכח ושימש מיטתו קודם הנץ החמה הוא נחשב "בלא ידע בלא טוב" דהיינו שהוא לא